

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Leo Aurell

OPISKELIJOIDEN TYYTYVÄISYYS
YRITTÄJYYSKASVATUSTA KOH-
TAAN LIIKETALouden KORKEA-
KOULUTUTKINNOSSA

CASE VAMK

Liiketalous
2023

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalous

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Leo Aurell
Opinnäytetyön nimi	Opiskelijoiden tyytyväisyys yrittäjyyskasvatusta kohtaan liiketalouden korkeakoulututkinnossa
Vuosi	2023
Kieli	suomi
Sivumäärä	76 + 6 liitettä
Ohjaaja	Peter Smeds

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli vastata tutkimuskysymykseen, kuinka tyytyväisiä liiketalouden opiskelijat ovat Vaasan ammattikorkeakoulussa (VAMK) toteutuneeseen yrittäjyyskasvatukseen sekä yrittäjyys -aiheisten opintojen määrään että sisältöön. Tavoitteena oli kartoittaa yrittäjyyden edistämisen tilaa VAMK:ssa opiskelijoiden kokemusten kautta ja tuottaa arvokasta tietoa VAMK:lle sen strategian ja vision määrittelyyn yrittäjyyden edistämiseksi tulevaisuudessa. Toimeksiantajana toimi VAMK.

Tutkimuksen teoreettinen viitekehys muodostui yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen keskeisimmistä käsitteistä, teorioista ja näkökulmista. Yrittäjyyskasvatusta pohdittiin yrittäjyyden ensisijaisena edistävänä tekijänä koulutuksessa. Keskeisten käsitteiden määrittelyllä luotiin pohja tutkimukselle ja laadittu tutkimusprosessi ohjasi empiirisen osuuden etenemistä. Empiirisen aineiston keräämiseksi toteutettiin kvantitatiivinen survey-tutkimus. Tutkimustuloksia käsiteltiin ja niihin tehtiin testejä SPSS-tilastointiohjelmalla. Teoreettisen viitekehysten ja empiirisen aineiston vuoropuhelun avulla pyrittiin testaamaan yhtäläisyyksiä näiden kahden välillä.

Teoriaosuudessa yrittäjyyden merkitys yhteiskunnan sosiaalisten ja ekonomisten rakenteiden keskeisenä edistäjänä havaittiin merkittäväksi. Yrittäjyyskasvatuksen innovatiivisilla luovuudella, riskienhallintaa ja itseohjautuvuutta korostavilla pedagogisilla käytänteillä on keskeinen rooli yrittäjyyden vahvistamisessa. Liiketalouden opiskelijat olivat keskimäärin tyytyväisiä VAMK:ssa toteutuneeseen yrittäjyyskasvatukseen ja opiskeluajanjaksolla koettiin olleen myönteinen vaikutus opiskelijoiden asenteisiin yrittäjyyttä kohtaan. Uuden yrittäjyyden synnyttämisessä on vielä parannettavaa ja opiskelijat arvioivat oman yrittäjäksi ryhtymisen vielä epätodennäköiseksi heidän lähitulevaisuudessa.

Avainsanat yrittäjyys, yrittäjyyskasvatus, innovatiivisuus, luovuus

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Liiketalous

ABSTRACT

Author	Leo Aurell
Title	Students' satisfaction towards entrepreneurship education in a university degree in business administration
Year	2023
Language	Finnish
Pages	76 + 6 Appendices
Name of Supervisor	Peter Smeds

The objective of this thesis was to answer the research question, how satisfied business students are with the entrepreneurship education implemented at Vaasa University of Applied Sciences (VAMK) and with the number and content of entrepreneurship-related studies. The goal was to map out the state of entrepreneurship promotion at VAMK through students' experiences and produce valuable information for VAMK to define its strategy and vision for promoting entrepreneurship in the future. VAMK was the client.

The theoretical framework of the study consisted of the most central concepts, theories and perspectives of entrepreneurship and entrepreneurship education. Entrepreneurship education was considered as the primary factor promoting entrepreneurship in education. By defining the key concepts, the basis for the research was created and the developed research process guided the progress of the empirical part. A quantitative survey study was carried out to collect empirical data. The research results were processed and tested using the SPSS statistical program. Through the dialogue of the theoretical framework and the empirical material, an effort was made to test the similarities between the two.

In the theoretical section of the study, the importance of entrepreneurship as a key contributor to the social and economic structures of society was found to be significant. The innovative pedagogical practices of entrepreneurship education that emphasize creativity, risk management and self-direction play a key role in strengthening entrepreneurship. Business students were, on average, satisfied with the entrepreneurship education implemented at VAMK, and the study period was felt to have had a positive effect on the students' attitudes towards entrepreneurship. There is still room for improvement in generating new entrepreneurship, and the students estimate that becoming an entrepreneur is still unlikely in their near future.

Keywords	entrepreneurship, entrepreneurship education, innovativeness, creativity
----------	--

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	9
1.1	Aiheen esittely	9
1.2	Opinnäytetyön rakenne ja tavoitteet.....	11
1.3	Tutkimuskysymykset	12
2	TEOREETTINEN VIITEKEHYS YRITTÄJYYDESTÄ.....	13
2.1	Yritystoiminta osana yhteiskunnan koneistoa.....	13
2.2	Yrittäjyys -käsitteen alkuperä	15
2.3	Yrittäjyyden rakennuspalikat	16
2.3.1	Kolme ulottuvuutta	16
2.4	Yrittäjän ominaisuudet.....	18
2.4.1	Riskien hyväksyminen	19
2.4.2	Ekonominen tuottavuus ja tavoitteellisuus.....	20
2.4.3	Innovatiivisuus, motivaatio ja motiivit	21
2.5	Tieteenalojen näkökulmia yrittäjyydestä.....	23
3	YRITTÄJYYSKASVATUS	25
3.1	Yrittäjyyskasvatuksen määritelmät.....	25
3.2	Yrittäjyyskasvatuksen matka nykypäivään.....	27
3.3	Korkeakoulujen rooli yrittäjyyskasvatuksessa.....	30
3.4	Riskienhallinta ja rohkeus osana yrittäjyyskasvatusta.....	33
3.5	Luovuus ja innovatiivisuus yrittäjyyskasvatuksessa	34
3.6	CASE VAMK.....	35
3.6.1	Liiketalouden tradenomitutkinto	36
3.6.2	Yrittäjyys -aiheiset opinnot liiketalouden opetussuunnitelmassa.....	38
4	TUTKIMUSMENETELMÄT JA METODOLOGIA.....	40

4.1	Tieteellinen tutkimus ja tutkimusprosessi	40
4.2	Tutkimusetiikka.....	41
4.3	Kvantitatiivinen tutkimus.....	42
4.4	Otos ja otoksen valintamenetelmät	42
4.5	Aineiston keräys ja analysointi	43
5	EMPIIRISEN TUTKIMUKSEN TULOKSET	45
5.1	Tutkimuksen toteutus ja otoksen deskriptiivinen analyysi.....	45
5.1.1	Kyselylomake	45
5.1.2	Deskriptiivinen analyysi	46
5.2	Yrittäjyys -aiheiset opinnot.....	49
5.3	Yrittäjyyskasvatus	52
6	TULOSTEN ANALYSOINTI	59
6.1	Validiteetti ja reliabiliteetti.....	62
6.2	Toteutuksen ja metodien arviointi	63
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO.....	65
7.1	Jatkotutkimusehdotukset ja loppusanat.....	66
	LÄHTEET	68
	LIITTEET	77

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1 Liiketoiminnan osa-alueet (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009).	14
Kuvio 2 Yrittäjyyden muodot (Kyrö 1997, 204).....	17
Kuvio 3 Yrittäjyyskasvatuksen osaamiskehys (Pohjoismaiden ministerineuvosto 2016).....	25
Kuvio 4 Ajanjaksolla 1/2015–10/2020 julkaistut suomalaiset yrittäjäkasvatukseen liittyvät tutkimusartikkelit lukumäärinä (Peltonen, Niiranen, Ikäheimo & Oikonen 2021).	29
Kuvio 5 Korkeakoulujen yrittäjyyttä edesauttaviin toimiin koskevat tahot ja tekijät (Salmijärvi ym. 2021).	32
Kuvio 6 Tradenomien ansiokehitys (Tradenomien jäsentutkimus 2022)..	37
Kuvio 7 Ammattikorkeakoulujen tehtäväkenttä (Auvinen ym. 2007, 28). .	38
Kuvio 8 Tutkimusprosessi (Holopainen & Pulkkinen 2003, 15; Vilkka 2005, 43; Saunders ym. 2019, 12; Flick 2011, 54).	41
Kuvio 9 Likertin asteikko.	46
Taulukko 1 Rekisteröityjen uusien yritysten lukumäärät yritysmuodoittain kaupparekisterissä (PRH 2023).	10
Taulukko 2 Deskriptiivinen analyysi vastaajista.	47
Taulukko 3 Perusjoukon, otoksen ja toteutuneen otoksen tunnusluvut....	48
Taulukko 4 ”Onko lähipiirissäsi yrittäjiä?”.....	48
Taulukko 5 ”Toimitko itse tällä hetkellä yrittäjänä?”.....	49
Taulukko 6 Deskriptiivinen analyysi kaikista yrittäjyys -aiheisten opintojen kysymyksistä.....	50
Taulukko 7 ”Olen saanut opintojeni aikana tarvittavat tiedot ja taidot yrityksen perustamista varten”.	51
Taulukko 8 Spearmanin korrelaatiotesti (1).	51
Taulukko 9 ”Asenteeni yrittäjyyttä kohtaan on muuttunut myönteisemmäksi opintojeni aikana”.....	52

Taulukko 10 Deskriptiivinen analyysi yrittäjyyskasvatukseen liittyvistä kysymyksistä (väittämät 1, 2, 3, 8, 9, 10, 11).....	53
Taulukko 11 ”Kuinka todennäköisesti aloitat tekemään töitä yrittäjänä seuraavan 5 vuoden aikana valmistumisestasi?”	54
Taulukko 12 Deskriptiivinen analyysi väittämistä 13, 14, 15 ja 16.	54
Taulukko 13 Spearmanin korrelaatiotesti (2).....	55
Taulukko 14 ”Tulisiko VAMK:n muuttaa yrittäjä -aiheisten opintojen määrää liiketalouden tutkinnon opetussuunnitelmassa?”.....	56
Taulukko 15 Itsenäinen näytteiden t-testi (Independent Samples T-Test).	57
Taulukko 16 ANOVA-testi.	58

LIITELUETTELO

LIITE 1. Kyselylomake osa 1 (saatekirje)

LIITE 2. Kyselylomake osa 2 (taustamuuttajat 1–5)

LIITE 3. Kyselylomake osa 3

LIITE 4. Kyselylomake osa 4

LIITE 5. Kyselylomake osa 5

LIITE 6. Kyselylomake osa 6

1 JOHDANTO

Tämä osio johdattelee lukijan opinnäytetyön aiheeseen, keskeisiin käsitteisiin ja ilmiöihin. Lopuksi esitellään työn rakenne ja tavoitteet, sekä tutkimuskysymykset.

1.1 Aiheen esittely

Yrittäjyys, yrittäjyyden edistäminen ja yrittäjyyskasvatus ovat ajankohtaisia ja tärkeitä aiheita yhteiskunnallisessa keskustelussa. Yrittäjyyttä on ajan saatossa kuvattu eri tieteenalojen kautta, kuten sosiologian ja taloustieteen näkökulmista. Tänä päivänä ymmärretään paremmin yrittäjyyden moninainen kirjo, joka muodostuu muun muassa aktiivisesta ja oma-aloitteisesta yksilöstä. Yrittäjyyskasvatus on laajempi näkökulma kuin yrittäjyys ammatinharjoittamisena. Yrittäjyyden kehittäminen osana suomalaista korkeakoulukulttuuria on ollut opetuksen järjestäjien ja opetusministeriön politiikassa esillä jo lähes kaksi vuosikymmentä. Yrittäjyyskasvatuksen tehtävänä on lisätä innovatiivisuutta ja yritteliäisyyttä yhteiskunnan kaikilla tasoilla ja myös edesauttaa yritystoiminnan vahvistumista. Suomen opetusministeriö (2009:7) linjasi uudet suuntaviivaukset yrittäjyyskasvatukseen. Vuoden 2009 linjauksen pohjalta tehtiin vuonna 2017 uusi versio, jonka tarkoituksena oli jatkaa yrittäjyyskasvatuksen metodien implementointia osaksi suomalaista koulujärjestelmää. Näiden linjausten ansiosta yrittäjyyskasvatusta on sisällytetty osaksi koulumaailman kaikkia osa-alueita perusopetuksesta aina korkeakoulutukseen saakka. Perusopetuksessa ryhdyttiin korostamaan myönteisiä asenteita ja perustietotaitoja yrittäjyydestä sekä yrittäjämäisiä toimintatapoja kun taas korkeakouluissa; osaamisen syventämistä yrittäjyydestä, joka piti sisällään muun muassa yritystoimintaan liittyvät valmiudet. (Paajanen 2001, 13; OPM 2009; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015, 2017.)

Vuonna 2018 Vaasan yliopisto laittoi alulle organisaatiouudistuksia, ja teki uusia pitkäjänteisiä strategisia muutoksia opintolinjoihin näkyvyyden ja saatavuuden parantamiseksi. Yksi näistä uusista pitkäjänteisistä panostuksen

kohteista oli yrittäjyys. (Yle 2023.) Yrittäjyys ja sen merkitys eri toimialoja yhdistävänä tekijänä on korostunut viimeisten vuosien aikana opetustyössä. Opetustyössä olisikin tärkeää osoittaa myönteistä asennetta ympäristössä tapahtuviin muutostarpeisiin. (Kakkonen 2016.) Kuten Vaasan yliopiston rehtori Jari Kuusisto toteaa – ”yrittäjyys muuttaa koko yhteiskuntaa” (Yle 2023). Opetusministeriön yrittäjyyskasvatuksen linjausten ansiosta monet oppilaitokset ovat lisänneet muun muassa yrittäjyysaiheisia opintoja opetussuunnitelmiinsa ja yrittäjyyskasvatukseen on ohjattu enemmän resursseja.

Taulukko 1 Rekisteröityjen uusien yritysten lukumäärät yritysmuodoittain kaupparekisterissä (PRH 2023).

Yritysmuoto	2022	2021	2020	2019	2018
Asunto-osakeyhtiö	995	981	929	1060	1128
Asumisoikeusyhdistys	0	0	0	0	0
Avoin yhtiö	162	212	176	319	397
Aatteellinen yhdistys	45	105	22	49	48
Julkinen osakeyhtiö	3	3	2	3	1
Keskinäinen kiinteistöosakeyhtiö	401	419	380	429	0
Keskinäinen vakuutusyhtiö	0	0	1	0	0
Kommandiittiyhtiö	191	254	254	424	502
Osakeyhtiö	19497	21706	20020	18100	14700
Osuuskunta	48	78	92	142	178
Säätiö	2	4	3	1	2
Ulkomaisen elinkeinonharjoittajan sivuliike	89	81	88	105	130
Vakuutusosakeyhtiö	0	0	1	0	0
Valtion liikelaitos	0	1	0	0	0
Yksityinen elinkeinonharjoittaja	16734	17165	16484	17581	18850
Yhteensä	38167	41009	38452	38213	35936

Tutkimuksissa yrittäjyyden vaikutuksista yhteiskunnassa on tehty löydöksiä siitä, kuinka yrittäjyys nostaa tulokehitystä ja työllisyyttä yhteiskunnassa. Yrittäjyys myös edistää innovatiivisuutta ja yhteiskunnan sosiaalista ja ekonomista struktuuria. (Heinonen & Poikkijoki 2006; Galindo-Martín, Méndez-Picazo & Castaño-Martínez 2019, 487.) Taulukosta 1 käy ilmi, että joka vuosi Suomessa rekisteröidään kymmeniätuhansia uusia yrityksiä. Vuonna 2022 yrityksiä perustettiin yhteensä lähes 40 000 kappaletta (PRH 2023).

Vuonna 2019 Suomessa yrittäjiä oli 274 000 ja enemmistö näistä oli iältään 35–64-vuotiaita. Moni aloittaa kuitenkin yrittäjyyden jo paljon nuorempana, ja 2019 vuonna 25–34-vuotiaita yrittäjiä oli noin 40 000. (Yrittäjät 2023 b.) Kun aiheena on yrittäjyys ja yrittäjyyskasvatus, on selvästi kyse yhdestä yhteiskuntamme taloudellisten rakenteiden keskeisimmistä käsitteistä. Viitala & Jylhä (2013, 10) kirjoittaa, että yhteiskunnallisesta kehityksestä suuri osa tapahtuu juuri yrityksissä.

Työntekeminen on murroksessa. Yrittäjyys, sekä käsitteenä, että työnteon tapana yleistyy. Yhä useampi työnantaja tarjoaa työntekijälle mahdollisuuden tehdä työtä yrittäjä. Se lisääntyy 2020-luvulla kovaa vauhtia ja liukuma perinteisen palkkatyön ja yrittäjäpohjaisten urakkatöiden välillä on kaventunut. Yrittäjyyden lisääntyminen yhteiskunnassa tarkoittaa yksilön näkökulmasta työn joustavuuden ja saatavuuden lisääntymistä. NykYTEknologian tuomat mahdollisuudet ovat laskeneet kynnystä kokeilla yrittäjyyttä. (Autio & Rannikko 2017; Härmälä, Lamminkoski, Salminen, Halme & Autio 2017, 16–19.) Yrittäjyys ja yrityksen perustaminen vaatii tietotaitoa ja liiketalouden lainalaisuuksien tuntemista. Siksi on tärkeää, että yrittäjyyden kehittämistä jatketaan. Yrittäjyyskasvatus näyttelee tässä asiassa yhtä päärooleista.

1.2 Opinnäytetyön rakenne ja tavoitteet

Opinnäytetyö koostuu neljästä pääosasta: johdannosta, teoreettisesta viitekehuksesta, tutkimusmenetelmistä sekä empiirisestä osuudesta. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys koostuu yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen määritelmistä, teorioista sekä aikaisemmista tutkimuksista aiheista. Teoriaosuuden lopussa esitellään Vaasan ammattikorkeakoulu ja liiketalouden tradenomilinjan yrittäjyyskasvatuksen näkökulmasta. Teoreettisen viitekehysten jälkeen esitellään tutkimuksessa käytettävät metodit, jonka jälkeen siirrytään empiirisen osuuteen. Empiirisessä osuudessa käydään läpi tutkimuksen tulokset ja analysointi sekä lopuksi johtopäätökset. Tutkimuksen kulmakivenä toimii teoriaosuudessa esitetyt viitteet ja lähteet. Empiirisen

tutkimuksen ja teorian vuoropuhelun kautta pyritään tarkastelemaan tutkimuksessa kerätyn aineiston käyttökelpoisuutta ja analysointia.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää opiskelijoiden tyytyväisyyttä yrittäjyyskasvatusta kohtaan. Empiirinen tutkimus toteutetaan Vaasan ammattikorkeakoulussa liiketaloudentutkinnon opiskelijoille. Lisäksi opinnäytetyössä selvitetään missä määrin liiketaloudentutkinnon opetussuunnitelma sisältää yrittäjäaiheisia opintoja ja millaisena opiskelijat ovat kokeneet näiden opintojaksojen määrän sekä sisällön. Tavoitteena ei ole vain tutkia yrittäjyys -aiheisten opintojaksojen tuottamaa tyytyväisyyttä opiskelijoissa, sillä yrittäjyyskasvatus käsitteenä kattaa myös muiden opintojaksojen opetus- ja toteutustavat sekä prosessit. Opiskelijoiden tyytyväisyys yrittäjyyskasvatusta kohtaan kattaa tässä opinnäytetyössä sekä opetussuunnitelmaan sisällytettyjä yrittäjyys -aiheiset opinnot että muun yrittäjyyskasvatuksen toimintatavat huomioon ottavan opetuksen. Tämä opinnäytetyö tuottaa VAMK:lle hyödyllistä informaatiota opintokokonaisuuksien suunnitteluun sekä VAMK:n strategian ja vision määrittelyyn yrittäjyyden edistämisestä.

1.3 Tutkimuskysymykset

Päätutkimuskysymyksenä tässä opinnäytetyössä on, *kuinka tyytyväisiä liiketaloudentutkinnon opiskelijat ovat yrittäjyyskasvatukseen Vaasan ammattikorkeakoulussa?* Päätutkimuskysymyksen kautta tarkastellaan yrittäjyyskasvatuksen tilaa ja toteutumista Case-kohteessa. Samaan kontekstiin sisältyy olennaisena osana liiketalouden tutkintoon sisältyvät yrittäjyys -aiheiset opinnot.

Alatutkimuskysymyksiä kautta; *onko asennoituminen yrittäjyyteen muuttanut opintojen aikana ja millaisena yrittäjyys -aiheisten opintojen määrä sekä oppisisältökokonaisuus on koettu;* lähestytään opinnäytetyön aihetta toisesta näkökulmasta käsin. Tutkimuskysymyksiin pyritään vastaamaan opiskelijoille järjestettävän kvantitatiivisen survey-kyselyn avulla kerätyn empirisen aineiston johdattelemana. Empiirinen aineisto ja tutkimuksessa esitetyt kysymykset perustuvat teoreettisen viitekehyksen sisältöön.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS YRITTÄJYYDESTÄ

Tässä pääluvussa selvitetään, mitä on yrittäjyys sekä lähestytään aihetta erilaisten käsitteiden ja teorioiden kautta. Teoriaosioon liittyy myös vahvasti aikaisemmat tutkimukset aiheesta. Tämä teoriaosuus, yhdessä yrittäjyyskasvatuksen teorian kanssa, toimii viitekehyksenä opinnäytetyössä ja pohjana empiirisen tutkimuksen tekemiselle.

2.1 Yritystoiminta osana yhteiskunnan koneistoa

”Hyvinvointiyhteiskunnan perusta on monipuolinen ja kukoistava yritystoiminta” (Viitala & Jylhä 2013, 10). Yritysten tuottama taloudellinen hyöty yhteiskunnalle on selvästi nähtävissä yhteiskunnan hyvinvoinnin nousuna ja sen tähden, asiaa onkin tutkittu ajan saatossa runsaasti (Galindo-Martín ym. 2019, 487). Yritys on päätösten teossa itsenäinen toimija, joka tuottaa palveluita ja/tai tavaroita myytäväksi markkinoille (Tilastokeskus 2023). Lisäksi yritykset tarjoavat työpaikkoja ja rakentavat infrastruktuuria. Voidaan ajatella, että kansa ja yritykset elävät symbioosissa, jossa kansa on riippuvainen yritysten tarjoamasta hyvinvoinnista ja yritykset taas ovat riippuvaisia kansan tarjoamasta vakaudesta, osaamisesta ja hyvinvoinnista. (Viitala & Jylhä 2013, 11.) Yrityssektori kattaa suuren osuuden Suomen bruttokansantuotteesta, eikä ihme – kaupparekisteriin kirjattuja yrityksiä oli 2.1.2023 mennessä yhteensä yli 650 000 kappaletta (PRH 2023).

Yrityksen vastuu omasta liiketoiminnasta on kytköksissä muun muassa yrityksen maineeseen. Yrityksen maine saattaa haavoittua esimerkiksi palkanmaksuongelmista tai työn teettämisestä huonoissa olosuhteissa. Toisaalta esimerkiksi päätös pitää yrityksen tuotantolaitokset kotimaassa, eikä siirtää niitä halvemmän työvoiman perässä ulkomaille, saattaa vaikuttaa yrityksen maineeseen positiivisesti. (Viitala & Jylhä 2013, 359.) Yritykset kantavat vastuuta omasta toiminnastaan niin työllistäjänä kuin palveluiden ja tuotteiden tarjoajana. Yritystoimintaa tietyissä muodoissa harjoitettuna, yrityksen

päättävät toimihenkilöt saattavat joutua vastaamaan toiminnastaan henkilökohtaisella omaisuudellaan.

Kuvio 1 Liiketoiminnan osa-alueet (Työ- ja elinkeinoministeriö 2009).

Kuvio 1 ilmentää hyvin, kuinka yritystoimintaan liittyy vahvasti erilaiset sidosryhmät. Yrityksellä tulisi olla hyvät suhteet kaikkiin sidosryhmiin sillä, se kasvattaa muun muassa yrityksen sosiaalista pääomaa. Niin asiakkaiden, rahoittajien kuin oman henkilöstön luotto yritykseen on tärkeää. Nykyään yritysten on välttämätöntä ymmärtää, että tavalla jolla vastuuta kannetaan, on yhä suurempi merkitys luottamuksen rakentumiseen sidosryhmissä. (Viitala & Jylhä 2013, 359.)

Yrityksen liiketoimintaa voidaan myös kuvata voiton maksimointia painottavan käsityksen mukaan. Tämän käsityksen mukaan liiketoiminnassa kuitenkin huomioidaan vain yksi sidosryhmä – omistajat. Ajatusmallissa yrityksen olemassaolo perustuu vain taloudellisten tuottojen maksimoimiseksi omistajille. Sidosryhmäajattelu sen sijaan perustuu sidosryhmien laajaan huomiointiin liiketoiminnassa ja siihen, että yritysten olemassaolo ja tarkoitus tapahtuu sidosryhmiä varten ja/tai niiden kautta. (Kujala 2007.) Martikainen ja Vaihekoski (2015) kirjoittaa, että omistajalähtöisen sidosryhmäajattelun

ja laajalti muut sidosryhmät huomioon ottavan ajattelun eroavaisuus ei kuitenkaan ole merkittävä ja, että ne ovat pitkällä aikajänteellä tarkasteltuna hyvinkin yhteneviä ominaisuuksiltaan. Tärkeintä on, että ymmärretään sidosryhmien merkitys liiketoiminnassa ja hyväksytään ajatusmalli siitä, että yritystoiminta on vastuunalaista toimintaa, jonka vaikutuspiiri voi paikoitellen olla hyvin laaja. (Martikainen & Vaihekoski 2015, 10.)

2.2 Yrittäjyys -käsitteen alkuperä

Yrityksiä, yrittäjiä ja yrittäjyyttä on monenlaisia. Vaikka aiheen kirjo on hyvin laaja, vaikuttaa usein siltä, että mielipiteitä yrittäjyydestä ja sen substanssista löytyy jokaiselta. Mitä vähemmän henkilöltä löytyy kokemusta itse asiasta, yrittäjyydestä, sitä voimakkaammin mielipiteet usein tuodaan esille keskustelussa. Toisaalta on hyvä ymmärtää, että jokainen tarkastelee asiaa omista vakaumuksista ja kokemuksista käsin. (Pyykkö 2011.) Mielipiteet rakentavat hyvin hämärän hahmotelman aiheesta. Kokonaisuuden ääriviivat piirtyvät vasta laajemman ymmärryksen kautta.

Teoksessa ”Yrittäjyyden muodot ja tehtävä ajan murroksessa” Paula Kyrö (1997) kuvailee yrittäjyyttä yrityksen omistamisena ja johtajana olemisena. Yrittäjyys, yrityksen omistajuuden näkökulmasta, voi olla osa-aikaista tai täysipäivästä toimintaa. Se voi olla myös hyvin pienimuotoista tai sitten suuressa mittakaavassa toteutettavaa liiketoimintaa. Joseph Schumpeter – yksi yrittäjyyden pioneereista, liitti yrittäjyyden 1930-luvulla taloudelliseen näkökulmaan. Yrittäjyys löytää asuinsijakseen ajan uudet ilmiöt eli se mukautuu aikakauden tarpeiden mukaan. Yrittäjyys on siis kehittynyt ja kehittyy jatkuvasti syvän vuorovaikutuksen seurauksena ympäristön ilmiöiden kanssa. (Kyrö 1997,8, 1998; Paños-Castro & Arruti 2020, 301.)

Englannin kielessä sanan ”entrepreneurship” (yrittäjyys) historia juontaa juurensa 1600-luvulle saakka. Sana kuvasi henkilöä, jolla oli tehtävänä toteuttaa tietty kaupallinen projekti jollekin, kenellä oli rahaa investoida hankkeeseen. Tuohon aikaan yrittäjien liiketoimintaan liittyi usein korkeat panokset ja korkeat riskit. Kaupantekoa harjoitettiin kansainvälisesti ja siinä

oli vahvasti läsnä epävarmuus. (Wickham 2006.) Englannin kielen sana ”entrepreneur” tulee alun perin latinan kielestä, jossa se tarkoittaa sitä, *joka menee eteenpäin, ottaa aloitteen* (Kyrö 1997). Yrittäjyys on myös paljon muuta, kuin mitä liiketoiminnallinen näkökulma ja historia esittää.

2.3 Yrittäjyyden rakennuspalikat

”Entrepreneurship” -sanan alkuperäinen kuvaus rakentui yrittäjän liiketoiminnallisesta näkökulmasta käsin. Käsitteenä ”yrittäjyys” on sittemmin laajentunut merkittävästi, etenkin 1980-luvulle tultaessa. Liiketoiminnallisen tulokulman – *ulkoisen yrittäjyyden* – eli yrityksen omistajan ja johtajan vierelle muodostui uusi käsite – *sisäinen yrittäjyys* (Kyrö 1997). Hyvin yleinen käsitys on, että ajatellaan sisäisen yrittäjyyden olevan yrittäjän ominaispiirre. Yrittäjyydestä tehtyjen tutkimuksien mukaan ei kuitenkaan ole kyse synnynäisestä ominaisuudesta, jonka kanssa synnyttään ja kuollaan, vaan sitä on mahdollista oppia ja opetella (Pihkala 2018).

2.3.1 Kolme ulottuvuutta

Moni kirjoittaja kuvailee yrittäjyyttä sen eri ulottuvuuksien tai kokonaisuutta hahmottavien rakennuspalikoiden kautta. Philip A. Wickham (2006, 3) esittää, että ”yrittäjyys” käsitteenä rakentuu kolmesta osasta;

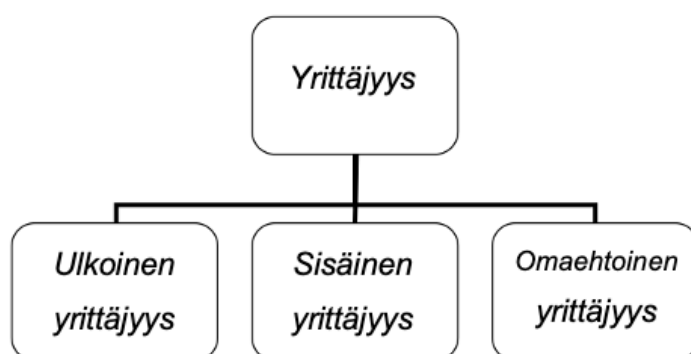
- 1) aloitekyvystä (entrepreneurial),
- 2) yrittäjyydestä (entrepreneurship),
- 3) ja yrittäjyys prosessista (entrepreneurial process).

Näillä kolmella eri yrittäjyyden rakennuspalikoilla Wickham (2006) pyrkii tuomaan esille, että yrittäjyys ei perustu vain yrityksen tai sen osakkeiden omistamiseen – omistajuuteen – vaan, pikemminkin niihin elementteihin ja ominaisuuksiin, jotka yhdessä rakentavat yrittäjän yksilönä. Yhdessä nämä muodostavat innovatiivisen, riskinottokykyisen, jatkuvassa kehityksessä

olevan tuottoa tavoittelevan yrittäjän, joka voi omistaa tai olla omistamatta. (Wickham 2006, 5–6.)

Vastaavasti, kuin Wickham (2006) kuvaa yrittäjyyttä kolmiosaisena kokonaisuutena, myös Paula Kyrö (1997) kuvaa yrittäjyyttä jaottelemalla käsitteen kolmeen osaan; omaehtoiseen yrittäjyyteen, sisäiseen yrittäjyyteen ja ulkoiseen yrittäjyyteen. Nämä Kyrön (1997) kolme ulottuvuutta yrittäjyydestä on esitettyinä kuviossa 2, jonka mukaan yrittäjän rakennusaineet muodostavat yhdessä peruskallion, jonka pohjalta on hyvä lähteä rakentamaan itseään yrittäjänä. Nämä yrittäjyyden kolme palasta ovat vuorovaikutuksissa keskenään ja muovaavat jatkuvasti toisiaan. *Omaehtoinen yrittäjyys* kuvastaa yksilön asenteita, käyttäytymistä ja tapaa toimia yhteisön jäsenenä. Yrittäjämäinen tapa etsiä omaa paikkaa yhteisössä ja huolehtia yksilön kehityksestä oppimisessa sekä työ- ja sosiaalisessa elämässä. (Kyrö 1997, 205, 225–226.)

Kuvio 2 Yrittäjyyden muodot (Kyrö 1997, 204).

Sisäinen yrittäjyys rakentuu schumpeterilaiselle ajatusmallille yrittäjyydestä, joka painottaa yrittäjyyden prosessia. Sisäisen yrittäjyyden prosessi elää ja kehittyy vuorovaikutuksessa ympäristön kanssa (van den Ven 1993, 211–230). 1980-luvun puolivälissä Gifford Pinchot (1985) toi esille termin ”intrapreneur”, eli sisäinen yrittäjä. Tämä termi erotteli yrittäjässä sisäisen ja ulkoisen yrittäjyyden tuoden esille yrittäjän, joka toteuttaa omia ideoitaan olematta silti yrityksen omistaja. Sisäisen yrittäjyyden ytimessä on ymmärrys yrittäjyydestä inhimillisenä, innovatiivisena ja luovana toimijana. Sisäinen

yrittäjyys ei vaadi taloudellista toimintaa tai siihen sisältyvää riskinottoa, mutta siitä voi tunnistaa riskin ottamiseen liittyviä tekijöitä, kuten innovatiivisuuden ja vastuun kantamisen. (Pinchot 1985; Heinonen 2001.)

2.4 Yrittäjän ominaisuudet

Näkökulmia ja teorioita yrittäjyydestä ja sen luonteesta on lukuisia. Tässä teoriaviitekehityksessä pyritään luomaan näkökulma yrittäjyyteen riskien hyväksymisen, ekonomisen tuottavuuden ja tavoitteellisuuden, innovatiivisuuden sekä motivaation ja motiivien muodossa osana yrittäjän kokonaisuutta.

Suomessa on tehty tutkimusta yrittäjyyden erilaisista sukupuolen ja iän tuomien narratiivien muodostumisesta suomalaisessa korkeakoulutuksessa. Siivonen, Komulainen, Kasanen & Kupiainen (2021) esittelevät tutkimuksessaan kolme erilaista yrittäjyyden narratiivia; (1) nuori, maskuliininen, startup/kasvu yrittäjyys ja (2) keski-ikäinen, feminiininen, asiantuntijuus yrittäjyys sekä (3) vaatimaton, feminiini ja vanhempi yrittäjyys. (Siivonen ym. 2021.) Yrittäjyyden ilmentymismuodot ja ominaisuudet yksilöissä voivat vaihdella erilaisten ulkoisten ja sisäisten tekijöiden vaikutuksesta. Yrittäjän ja yrittäjyyttä edistävien yksilöiden ominaisuuksia mitatessa on muun muassa löydetty yhtäläisyyksiä taiteellisesta luovuudesta ja yrittäjyydestä. Yksilöt, jotka ovat herkempiä taiteelle ja uusille ideoille, harkitsevat todennäköisemmin yrittäjyyttä. (Altinay, Kromidha, Nurmagambetova, Alrawadieh & Madonoglu 2021, 1619.)

Yrittäjähenkisyys ja yrittäjyys osana yksilön persoonaa mielletään usein yrittäjän ominaispiirteiksi. Yrittäjähenkinen ihminen kantaa vastuuta, on tavoitteellinen ja motivoitunut, kehittää jatkuvasti itseään ja ylläpitää omaa terveyttään. Hän huolehtii myös muista ja auttaa heitä tarpeen mukaan, jotta kokonaiskuvan suuremmat tavoitteet saavutettaisiin. Yrittäjyys työntyy esiin nyky-yhteiskuntamme joka osa-alueella. Ajan henkeä mukailten, asiaa voisi kuvailla niin, että ollakseen kelpo kansalainen, tulisi olla kuin yrittäjä. Yrittäjyyttä romantisoivasta kuvauksesta huolimatta, se paljastaa odotusarvot,

jotka usein liittyvät yrittäjänä olemiseen. Siksi yrittäjä kantaakin usein har- teillaan suurta painolastia, jonka summa koostuu muun muassa näistä ul- kopuolelta tulevista ennakko-odotuksista yrittäjän luonnetta ja identiteettiä kohtaan. (Siefen 2010; Pyykkönen 2014.)

2.4.1 Riskien hyväksyminen

Tulevaisuuden määrittelyssä varma tieto on arvokasta valuuttaa. Varmaa tietoa tosin ei ole usein saatavilla, edes siitä paljon maksavalle. Varman tie- don puutetta kutsutaan epävarmuudeksi. Jos erilaisten muuttujien todennä- köisyydet ovat tiedossa, epävarmuudet muuttuvat riskeiksi. Yrittäjän koh- dalla ne voivat olla esimerkiksi taloudellisia, sosiaalisia tai terveydellisiä. Jos riskit toteutuvat, menetykset voivat olla mittavia ja vaikutukset laajoja. Ris- kien suojautumiseen yrityksissä käytetään riskienhallintasuunnitelmaa. Suunnitelma kattaa yrityksen taloudelliset, toiminnalliset ja fyysiset osa-alu- eet, mutta yrittäjän henkilökohtaiset riskit jäävät usein huomioimatta. (Wick- ham 2006, 10; Kuusela & Ollikainen 2005, 16–17, 31–32.)

Riskien hyväksyminen on yrittäjän pakollinen selviytymiskeino, sillä se on luonnollinen ilmiö osana yrittäjän elämää, ja niitä on opittava hallitsemaan. Yrittäjä kantaa toiminnastaan aina taloudellista riskiä. Voidaankin ajatella, että riskinotossa yrittäjä hallitsee ja arvioi riskin suuruutta ja sijoittavat taas, luottaen yrittäjän tekemään riskinottokykyyn, kantavat omalla sijoituksellaan suurimman taloudellisen riskin (Wickham 2006, 247.) Tässä yhtälössä yrit- täjän osuudeksi riskinhallinnan lisäksi jää luova osa-alue, eli innovointi ja toteutus.

Sosiaaliset ja terveydelliset riskit liittyvät yrittäjän omaan terveyteen ja yrit- täjää ympäröivän yhteisön reaktioon yrittäjyyteen liittyen. Yrittäjien tervey- destä puhuttaessa nousee jatkuvasti esiin yllirasittuminen, vakavat stressi- tasot ja niiden mukana tuomat lieveilmiöt. Yrittäjyyteen liittyy vahvasti oman terveyden tunteminen ja edistäminen. Sosiaaliset riskit ovat myös kytkök- sissä yrittäjän terveyteen ja toimintakykyyn. Niiden kautta voi muodostua ulkopuolelta tulevaa painetta ja esimerkiksi pelkoa epäonnistumisesta.

(Lundell, Visuri & Luukkonen 2014; Ristimäki 2004, 29–30.) Riskit oman terveyden suhteen on suotavaa pitää minimissä, vaikka usein ne jäävätkin toissijaiseksi yrityksen etuun nähden.

Yrittäjyyteen liittyvistä riskeistä merkittävimpanä pidetään usein taloudellista riskiä. Taloudellinen riski voi muodostua yrittäjän sijoittamasta omasta pääomasta yritykseen. Yrittäjän henkilökohtaisiin riskeihin vaikuttaa myös poliittisten päätösten luomat laskuvarjorakenteet epäonnistuneen yrittäjän taloudellisten rasitteiden palautumisessa. Riskien realisoituessa, yrittäjä saattaa joutua vastaamaan taloudellisista menetyksistä sidosryhmille henkilökohtaisella omaisuudellaan. Siksi yrittäjäksi ryhtyvän kannattaa puntaroida mahdollisten taloudellisten riskien kokoluokkaa vakavuutta jo yritysmuotoa valittaessa. (Wickham 2006, 10; Yrittäjät 2023 a.)

2.4.2 Ekonominen tuottavuus ja tavoitteellisuus

Ennen yrittäjyyttä selitettiin usein taloudellisen näkökulman kautta, mutta nykyään yrittäjän kokonaisuutta hahmottava näkökulma on siirtynyt toisaalle ja muut ominaispiirteet, kuten innovatiivisuus ja riskienhallintataidot ovat astuneet näyttämölle. Taloudellinen motiivi on kuitenkin usein läsnä yrittäjyydessä ja siksi se on kokonaisuuden hahmottamisen kannalta tärkeä ymmärtää. (Kyrö 1997.) Myös tavoitteiden asettaminen ja tavoitteellisuus ovat tärkeitä yrittäjän päämäärien saavuttamiseksi. On kyetty osoittamaan, että haastavat ja tarpeeksi korkeat tavoitteet johtavat huomattavasti parempiin tuloksiin kuin, epämääräiset ja turhan matalalle asetetut tavoitteet. Jos yrittäjällä on selkeät tavoitteet ja päämäärä, hän sitoutuu ja saavuttaa ne suuremmalla todennäköisyydellä. Asiaa on tutkittu ja todennettu myös mikroyritysten tasolla, eikä vain yleisestä näkökulmasta käsin. (Pyykkö 2011, 85–89; Locke & Latham 2002.)

Onnistumisen mahdollisuus on yrittäjiä eteenpäin ajava voima ja menestys on heidän saavutustensa mittari. Tulos vaatii toimintaa ja hyvä toiminta vie hyviin tuloksiin. Yrittäminen ja menestyminen korreloi keskenään, mutta yrit-

täijyyden kannalta hankalaa on se, ettei niiden välinen suhde ole kausaalinen. Yrittäjän menestymistä on selitetty aikojen saatossa muun muassa yrittäjille ominaisilla luonteenpiirteillä, kuten McClellandin (1987) esittelemällä ”need for achievement” –kunnianhimolla sekä sisäisellä kontrollikäsitteellä (”internal locus of control” – Rotter 1966). Näiden ajatusmallien selitysvaikutusvoima kuitenkin kärsii inflaatiota, sillä kyseisiä luonteenpiirteitä on havaittu myös toisten alaisuudessa työskentelevillä ihmisillä (Wickham 2006, 192; Pyykkö 2011, 20–22; McClelland 1987; Rotter 1966.)

Ihmiset ovat nykypäivänä varakkaampia kuin koskaan. Varallisuus, yhdessä tuottavuuden ja teknologian kanssa, on kumuloitunut viimeisten sukupolvien aikana runsaasti. Yrittäjyys on yksi ekonominen kehityksen tärkeimmistä aikaansaajista. Se synnyttää markkinoille vapaata kilpailua ja horjuttaa valtion ja suurten pörssijättien yksinvaltiutta markkinoilla. Adam Smithin (1776) perustamassa ”jumalan käsi” -ajatusmallissa yrittäjä edistää tahattomasti myös yhteistä etua, tavoitellessaan omaa taloudellista etua. (Wickham 2006, 159–160; Naudé 2008, 4; Smith 1776.)

2.4.3 Innovatiivisuus, motivaatio ja motiivit

Innovaatio on ”idea, käytäntö, esineellinen tai menetelmällinen ratkaisu, jonka potentiaaliset käyttöönottajat näkevät ja käsittävät uudeksi” (Dewar & Button 1966, 1422). Terminä innovaatio ymmärretään sekä toiminnaksi, että toiminnan tulokseksi (OECD Eurostat 2018). Innovaatio voi olla myös uusi tuotantotapa tai -prosessi sekä uusi käytäntö kaupallistaa tuote, mutta sen ei tarvitse olla tieteellisesti uusi. Arvostelijoiden näkökulma innovaation uutuudesta ei välttämättä aina anna uudelle idealle kuuluvaa oikeutta. Olenaisinta ei olekaan objektiiviset mielipiteet vaan, että pitävätkö potentiaaliset omaksujat ideaa uutena ja kehityskelpoisena. Innovatiivisuus vaikuttaa positiivisesti yrittäjyyteen sekä ekonomiseen kasvuun. (Ristimäki, Luoto & Melin 2008, 25; Koivisto 2011, 18; Galindo-Martín ym. 2019, 495.) Tarvitaan siis potentiaalisia omaksujia – yrittäjiä.

Pohjan yrittäjyyden innovaatioajattelulle toi alun perin esille 1900-luvulla vaikuttanut taloustieteilijä Josef Schumpeter. Hänen mukaansa yrittäjyys ja yritykset olivat innovaation pioneereja sekä yksiä talouskasvun keskeisimmistä aikaansaajista toisen maailmansodan jälkeen. Yritykset loivat innovaatioiden kautta uusia tuotteita ja palveluita markkinoille, mutta myös suuremmissa mittakaavassa kehittivät sekä muuttivat yhteiskunnan ja eri toimialojen markkinarakenteita ja prosesseja. (United Nations Economic Commission For Europe 2012, 3; Paños-Castro & Arruti 2020, 301.)

Yritysten menestyminen rakentuu 2020-luvulla yhä enemmän niiden kykyyn luoda innovaatioita, olivat ne sitten uusia palveluita, tuotteita tai systeemejä. Yritykset tavoittelevat uusia innovaatiokäytänteitä, sillä vanhat käytännöt luovat usein kohtaanto-ongelmia. (Kettunen 2020, 198.) Vaikka yrittäjyydessä ja innovatiivisuudessa on omat eroavaisuutensa, jotkin aikamme kirjoittajat ovat ilmaisseet, että yrittäjyys olisi innovaation synnyttävä voima ja päinvastoin. Yrittäjyyttä on jopa kuvattu synonyymeina sanoille *innovatiivisuus* ja *luovuus*. Molemmat termit liittyvät palveluiden, tuotteiden ja prosessien luomiseen. Kaikki kolme termiä *yrittäjyys*, *innovatiivisuus* ja *luovuus* tukevat kehitystä yrityksissä ja organisaatioissa. (Paños-Castro & Arruti 2020, 303.)

Martela & Jarenko (2014) esittää, että yrittäjyyden yhtenä työntävänä voimana on motivaatio. Motivaatio voidaan jakaa kahteen eri ryhmään: sisäiseen (pull factors) ja ulkoiseen osa-alueeseen (push factors). Ulkoinen motivaatio on reagoimista ulkoisiin uhkiin ja selviytymisen kannalta tärkeiden resurssien keräämistä – reaktiivista toimintaa. Reaktiivisessa toiminnassa on päämäärä, jonka saavuttaakseen yrittäjän täytyy kulkea läpi ”tulen ja harmaan kiven”. Itse tekeminen ei ole mielekästä, vaan pakollista päämäärän saavuttamiseksi. Sisäinen motivaatio taas nähdään proaktiivisena toimintana. Riippumatta siitä, onko tarjolla mitään ulkoista palkkiota, yrittäjä haakeutuu tekemään asioita, jotka innostavat häntä. Motivaatiota tekemiseen ei tarvitse etsiä palkintojen kautta, vaan tekeminen itsessään on palkitsevaa. Sisäinen motivaatio lähtee yksilöstä itsestään, ja on seurausta yksilöä

innostavasta ja mielihyvää tuottavasta toiminnasta. Tämän kaltainen tekeminen ei myöskään kuormita yrittäjää siinä määrin, kuin ulkoista motivaatiota vaativat asiat. (Martela & Jarenko 2014, 14; Eklund, Lindholm & Salminen 2020, 61–63.)

Manne Pyykkö (2011) jaottelee yrittäjän motivaation rakentumisen kymmeen eri motiivipiirteeseen, jotka ovat lueteltuna alla:

1. Rahantekokone: Eurot eivät valehtele
2. Merkitys: Työllä on tarkoitus
3. Identiteetti: Yritys on osa itseä
4. Kontrolli: Vastaat kaikesta
5. Keskittyminen: Asia kerrallaan
6. Kilpailu: Voitot lasketaan
7. Suoriutuminen: Työ ennen huvia (tulos)
8. Asiakas: Asiakas maksaa
9. Luotettavuus: Lunasta lupaukset
10. Tulevaisuus: Parempaan huomiseen (Pyykkö 2011, 87.)

Motivaation puute voi lamauttaa. Yrittäjä vaati toimiakseen erilaisia motiiveja, jotka toimivat moottoreina matkalla tavoitteiden saavuttamiseen. Yrittäjyydessä motiivit ja motivaatio yrittäjän ominaisuuksina rakentuvat monesta eri piirteestä. (Pyykkö 2011, 89–110.) Motiivipiirteiden vahvuus kussakin yksilössä kulminoituu erilaisten tekijöiden kautta ja jokainen yksilö omaa omat vahvuutensa näistä piirteistä. Kaikkien piirteiden vahvuus ei tarvitse olla sama. Se tekeekin yrittäjistä yksilöitä, ja tuo esiin innovatiivisuutta erilaisissa konteksteissa.

2.5 Tieteenalojen näkökulmia yrittäjyydestä

Sosiologisen talousteorian esittänyt saksalainen sosiologi Max Weber (1864–1920) teoksessaan ”Protestanttinen etiikka ja kapitalismin henki” puhuu siitä, kuinka yritteliään yksilöihanteen muovautumisen taustavaikututtajana toimi uskonpuhdistuksen jälkeinen arvomaailma. Weberin mukaan

etenkin Keski-Euroopassa laajalti vaikuttanut kalvinistinen ajattelutapa myötävaikutti yksilökäsitteen muovautumiseen. Kalvinistinen näkemys on suomalaisessa tunnollisessa yhteiskunnassa hyvin läheinen käsite, sen maallisen elämän raatamisen ja menestyksen vaikutuksesta tuonpuoleiseen elämään kuoleman jälkeen. Weber esitti, että yrittäjä on innovatiivinen havainnoija, joka havaitsee avautuvan tilaisuuden ennustamattomassa miljöössä. (Pyykkönen 2014, 16–18; Kyrö 1998, 53–56.)

Sosiologinen näkökulma antaa yrittäjyydestä kuvan yhteiskunnallisena ilmiönä. Protestanttisen työmoraalin ja työteliään kansalaisen eetoksen syntyyn myötävaikutti muutkin asiat kuin kalvinismi ja kristinusko. Euroopassa ja Suomessa työväen moraaliala ja sivistystä alettiin kohottaa protestanttisen eetoksellisuuden nimissä, jotta itsesääätely tulisi osaksi työläisten elämää. Yrittäjyyden eetos valtasi ihanteillaan sosiaalidemokraattiset työväenliikkeet Suomessa ja ammattiyhdistysliike vaikutti suuresti yrittäjähenkilön työntekijän eetoksen yleistymiseen. (Pyykkönen 2014, 19–20.)

Taloustieteen näkökulmasta on kuvattu yrittäjyyttä jo pitkään. Liberalistinen käsitys vaikutti vahvasti työteliäisyyden syntymiseen yksilöllisenä käsityksenä. Klassisen liberalismiin vaikuttajiin lukeutui myös Adam Smith (1723–1790). Liberalismi nosti esiin yksilön, yhteiskunnan ja poliittisen hallinnon ensisijaiseksi ja viimekätiseksi toimeenpanijaksi. Syntyi vapaa yrittäjyys, joka vähitellen valtasi tilaa markkinoilta valtion omistuksessa olevilta monopoleilta. (Pyykkönen 2014, 20; Harisalo 2006.)

3 YRITTÄJYYSKASVATUS

Tässä kappaleessa syvennytään yrittäjyyskasvatukseen aiheena sekä Opetusministeriön linjauksiin yrittäjyyskasvatuksesta korkeakouluissa. Kappaleen lopussa esitellään Vaasan ammattikorkeakoulun liiketalouden linja yrittäjyysoppisisältöineen. Liiketaloudenlinjan yrittäjyysopintoihin huomioidaan vain opetussuunnitelmaan sisällytetyt yrittäjyysaiheiset opinnot. VAMK:n kampuksella järjestettävät erilaiset yrittäjyysaiheiset pajat ja tapahtumat eivät sisälly tähän osioon, sillä ne eivät sisälly opetussuunnitelmaan.

3.1 Yrittäjyyskasvatuksen määritelmät

Yrittäjyyskasvatus käsitteenä on haasteellinen ja sitä voidaan havainnollistaa muun muassa kahdesta näkökulmasta käsin. Toisaalta se kuvailee ja määrittelee yrittäjyyttä, toisaalta kasvatusta ja sen eri tulkintoja. Onkin siis tärkeää havaita, että se, mistä kontekstista ja lähtökohdista käsitettä kuvailaan, vaikuttaa vahvasti sen olomuotoon ja määritelmään. (Kyrö & Ripatti 2006, 16.) Yrittäjyyskasvatuksen ajatellaan olevan paljon suurempi käsite kuin yrittäjyyttä ammatinharjoittamisena kuvaava käsite. Se koostuu yksilön kehitymisestä aktiivisemmaksi ja oma-aloitteiseksi toimijaksi, yrittäjämäisestä ympäristöstä sekä koulutuksen yrittäjyyttä lujittavana sidosryhmien yhteistyönä. (Pedanet 2023.)

Kuvio 3 Yrittäjyyskasvatuksen osaamiskehys (Pohjoismaiden ministerineuvosto 2016).

Pohjoismaiden ministerineuvosto (2016) esittää kuviossa 3, että yrittäjyyskasvatuksen muodostavat viiteryhvät voidaan jakaa henkilökohtaisiin ominaisuuksiin (joko syntymäperäisiä tai opeteltuja), sekä tietoihin ja taitoihin yrittäjyydestä. ”Nämä yhdessä muodostavat yrittäjäosaamisen, joka on luovien, toiminnallisten ja toimintaympäristöä koskevien tietojen ja taitojen lopputulema, joka saavutetaan tiettyjen henkilökohtaisten ominaisuuksien avulla” (Pohjoismaiden ministerineuvosto 2016). Altinay, Kromidha, Nurmagambetova, Alrawadieh & Madonoglun (2021) tekemän tutkimuksen mukaan, muun muassa taiteelliset luovuuden piirteet ovat tärkeässä roolissa yksilön yrittäjyyden aikomuksissa, jossa yhdistyvät yksilölliset persoonallisuuden piirteet ja sosiaalinen konteksti. Tämän vuoksi, yrittäjyyden tukeminen ja yrittäjyyskasvatus tulisi ulottua yritysten sisäisiä koulutusohjelmia syvemmälle, aina koulujärjestelmään saakka. (Altinay ym. 2021, 1619.)

Kasvatuksen ja koulutuksen sekä tieteellisen tutkimuksen kautta toteutettu yrittäjyyden edistäminen on osa yrittäjyyskasvatuksen tarinaa ja prosessia. Yrittäjyyskasvatus pitää sisällään kaikenlaisia käsitteitä ja toteutustapoja. Toisin sanoen se käsittää kaiken sen, mitä sen nimissä toteutetaan ja tehdään. Sisältölaajuuden ollessa näin kirjava, yrittäjyys ja yrittäjyyskasvatus on jatkuvassa muutoksessa olevia käsitteitä, joiden sisällöstä käydään jatkuvaa keskustelua. Keskusteluja käydään erilaisista lähtökohdista, osa yrittäjyyden ja osa kasvatuksen näkökulmien valossa. Yrittäjyyskasvatus nähdään verkostollisena, vaihtelevia tahoja puoleensa vetävänä yrittäjyyttä edistävänä työnä enemmän kuin, jonakin konkreettisena sisältönä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2009.) Sari Mononen-Batista Costa (2022, 94–97) toteaa, että myönteisten asenteiden ja yrittäjämäisen toiminnan lisääminen yrittäjyyden edistämisenä jättää käsitteen määritelmän hyvin abstraktiksi.

Yrittäjyyskasvatukseen rinnastetaan monia eri tavoitteita ja toimintoja, joilla asiaa tuodaan opetuksessa esille. Yrittäjyyskasvatuksen tavoitteena on luoda kokeilemisen ja toiminnallisuuden kautta kokemuksia yrittäjyyden ja

työelämän tehtävistä. Opetus- ja kulttuuriministeriön tämänhetkinen määritelmä yrittäjyyskasvatuksen tavoitteista koostuu neljästä eri kohdasta:

- vahvistaa yrittäjyyteen rinnastettavia myönteisiä asenteita
- vahvistaa yrittäjämäistä käytöstä ja toimintaa
- kehittää yrittäjyys tietoja, taitoja ja oman osaamisen tunnistusta
- luoda uutta yrittäjyyttä (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017).

3.2 Yrittäjyyskasvatuksen matka nykypäivään

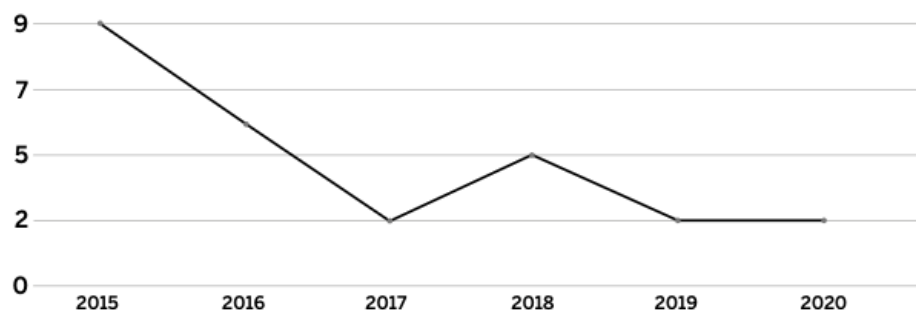
Ensimmäisiä viitauksia yrittäjyyskasvatuksesta löytyi internetistä vuodelta 1993. Yrittäjyyskasvatus syntyi Suomessa 1990-luvun laman saattamana, tarpeesta luoda ratkaisuja vaikeaan työllisyystilanteeseen. Koulujen tehtävänä nähtiin opiskelijoiden kouluttaminen itsensä työllistäjänä sen sijaan, että työskenneltäisiin toisen alaisuudessa. Opetushallituksen ensimmäinen yrittäjyyden edistämiskeskus otettiin 1992, jota seurasi hanke ”Yrittäjyysvuosikymmen 1995–2005”. Hankkeen tavoitteena oli luoda laman jälkeiseen Suomeen 100 000 uutta työpaikkaa. Yliopistojen laatiessa omia yrittäjyysstrategioita, ammattikorkeakoulut laativat oman yhteisen yrittäjyysstrategian vuonna 2006. Strategian yksi tavoitteista oli, että joka seitsemäs vuoden 2010 jälkeen valmistunut opiskelija olisi yrittäjä 10 vuoden sisällä valmistumisesta. Opetusministeriön ”Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat” (2006) -julkaisussa asetettiin tavoitteet vuoteen 2015 saakka. Tavoitteena opetusministeriöllä oli lisätä yrittäjämäisiä asenteita yksilötasolla ja yrittäjyyden vetovoimaisuutta uravalintana. Korkeakouluille asetettiin tavoite, että vuoteen 2015 mennessä yrittäjyys olisi vakiintunut osana opetusta ja, että opiskelijoille tarjottaisiin hyvät valmiudet ja edellytykset yrittäjyyteen. (Opetusministeriö 2009.)

Seuraavaksi yrittäjyyden edistämisen hankkeeksi korkeakouluissa muodostui pääministeri Juha Sipilän aikaisen hallituksen (2015–2019) linjaama hallitusohjelma ”Ratkaisujen Suomi”. Tämän strategisen hankkeen tarkoitus oli vahvistaa Suomen kilpailukykyä muun muassa yrittäjyyden ja elinkeinoelä-

män edellytyksiä ehostamalla. Loppuvuodesta 2015 opetus- ja kulttuuriministeriö julkaisi selvityksen (2015:17) yrittäjämäisen asenteen ja yrittäjyyden tukemisesta korkeakouluissa Suomessa. Aikaisemmin alkuvuodesta 2015 toteutettu kysely korkeakouluille selvitti yrittäjyyden silloista tilaa korkeakouluissa. (Valtioneuvoston kanslia 2015; Opetus- ja kulttuuriministeriö 2016.)

TAT Nuorten laajan tulevaisuusraportin (2022) mukaan perus- ja toisen asteen opetuksenjärjestäjillä on edelleen työtä tehtävänä opiskelijoiden yrittäjyyskasvatuksen toteuttamisessa. Yrittäjyyskasvatusfoorumi, johon kuuluu muun muassa OAJ, OPH, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ja Suomen Yrittäjät järjesti 6.2.2023 tilaisuuden, jossa oli läsnä kansanedustajia (Mikko Kinnunen, Marko Kilpi, Eeva-Johanna Eloranta, Andreas Adlercreutz ja Mari Holopainen) sekä OAJ:n edustajia. Tilaisuudessa todettiin yhteisesti, että Opetus- ja kulttuuriministeriön (2017) tehdyt yrittäjyyskasvatuksen linjaukset, olisi tärkeää päivittää ajan tasalle seuraavan hallituskauden (2023–2027) aikana. (Nuori Yrittäjyys 2023; TAT Talous ja nuoret 2023; TAT Nuorten tulevaisuusraportti 2022.) Toistaiseksi viimeiseksi Suomen Opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman yrittäjyyden edistämisen hankkeeksi korkeakouluissa on jäänyt pääministeri Juha Sipilän aikaisen hallituksen linjaama hallitusohjelma ”Ratkaisujen Suomi”, joka päättyi vuonna 2019. Nykyisellä hallituksella (2019–2023) ei Opetus- ja kulttuuriministeriön verkkosivujen

(2023) mukaan ole ollut erillisenä agendana yrittäjyyden ja yrittäjyyskasvatuksen edistäminen. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2023.)

Kuvio 4 Ajanjaksolla 1/2015–10/2020 julkaistut suomalaiset yrittäjäkasvatukseen liittyvät tutkimusartikkelit lukumäärinä (Peltonen, Niiranen, Ikaheimo & Oikkonen 2021).

Vuodesta 2010 eteenpäin yrittäjyyskasvatuksen tutkimus on lisääntynyt vauhdilla (Lindahl Thomassen, Williams Middleton, Ramsgaard, Neergaard & Warren 2019). Kasvu jatkui vuoteen 2015 saakka, jonka jälkeen kiinnostus alkoi hiipua entiseen nähden. Kuvion 4 mukaan, suomalaisen yrittäjyyskasvatustutkimuksen julkaisuaktiivisuus on käänntynyt laskuun vuoden 2015 jälkeen. Peltonen ym. (2021) tekemän tutkimuksen mukaan suomalaisten yrittäjyyskasvatustutkijoiden huomion keskipisteenä on ollut etenkin yrittäjämäinen oppiminen ja siihen liitetyt asiat. Kotimainen yrittäjyyskasvatustutkimus myötäilee linjassaan eurooppalaista ja pohjoismaista yrittäjyyskasvatustutkimusta. Suomessa tehdyissä tutkimuksissa on kuitenkin poikkeavuuksena kasvatuksen ja yrittäjyyden välinen aktiivinen keskustelu sekä koulutuspoliittinen vahva ote yrittäjyyskasvatukseen. (Peltonen ym. 2021.)

Yrittäjyyskasvatuksen metodien toimivuudesta perinteisempien opetusmetodien sijaan on käyty myös keskustelua tieteellisillä julkaisuilla. Scott, Penaluna & Thompson (2015) mukaan, yrittäjyyskasvatuksen keinoja ja toimivuutta parhaan mahdollisen lopputuloksen varmistamiseksi opetuksessa,

tulisi tutkia, mitata ja verrata perinteisillä opetuskeinoilla saavutettuihin oppimistuloksiin. Scott, Penaluna & Thompsonin (2015) mukaan todisteita ja tutkimustuloksia yrittäjyyskasvatuksen tehokkuudesta tulisi hankkia lisää.

3.3 Korkeakoulujen rooli yrittäjyyskasvatuksessa

Korkeakoulujärjestämä koostuu Suomessa ammattikorkeakouluista ja yliopistoista. Yliopistoille on tavanomaista tieteelliseen tutkimukseen perustuva opetus. Ammattikorkeakoulut tarjoavat enemmän työelämälähtöistä koulutusta, joka perustuu ammattikorkeakoulujen asettamiin korkean ammattitaidon vaatimukseen. (Opetushallitus 2023.) Ammattikorkeakoulujen pedagogiikka perustuu opiskelijoiden kykyyn vastata itse omien opintojen etenemisestä. Opinnot edellyttävät omatoimista otetta opiskeluun. Yrittäjämäiset käytänteet ja ajattelutavat ovat näin ollen vääjäämättömiä sekä yksin että yhdessä työskenneltäessä. Nykyisen kotimaisen koulutuspolitiikan taustalla yrittäjyyskasvatuksessa vaikuttaa vahvasti Juha Sipilän hallituksen painotus lisätä koulutuksen ja työelämän vuorovaikutusta. (Sikkilä, Klemola & Mäntykangas 2022.)

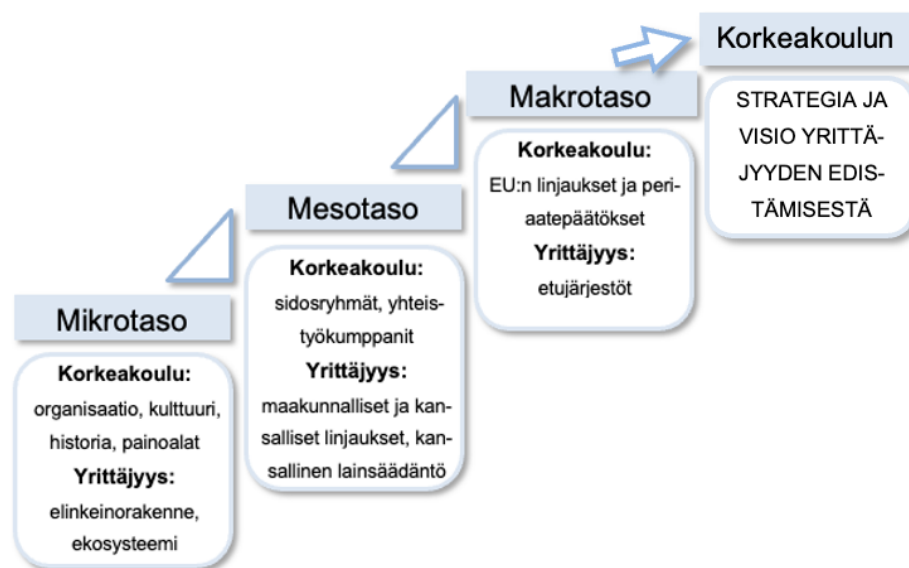
Koulutusjärjestelmällä on merkittävä vastuu yrittäjyyden edistämässä. Suomessa uskotaan järjestelmän tarjoamaan koulutukseen ja kasvatukseen eikä syyttä, sillä Suomessa onkin jo vain tutkintoon johtavien koulutusten parissa yli 1,9 miljoonaa henkilöä. (Pihkala 2008.) Korkeakouluilla on merkittävä rooli yrittäjyyden edistämässä. Opetus- ja kulttuuriministeriön entinen ylijohtaja Sakari Karjalaisen (2008) mukaan korkeakouluilla on neljä tärkeää tehtävää osana yrittäjyyskasvatusta:

- omalla toiminnallaan edesauttaa opiskelijoiden asennoitumista yrittäjyyteen
- varmistaa perustiedot ja -taidot yrittäjyyttä suunnitteleville henkilöille
- hyödyntää uusien ja olemassa olevien yritysten kautta oman yhteisön sisältä syntyneitä keksintöjä, ideoita ja tutkimustuloksia
- kasvuyrittäjyyden edistäminen (Karjalainen 2008).

Vaikka yrittäjyyden tilaa pyrittiin vahvistamaan 2000-luvun korkeakoulutuksessa, edelleen vain hyvin vähäinen määrä opiskelijoita suuntaa yrittäjyysopintoihin tai aloittaa yrittäjänä koulun päätyttyä. Vuosina 2015–2018 asetettuja linjauksia yrittäjyyden edistämiseksi korkeakouluissa, on tutkittu muun muassa niiden laajuuden ja moninaisuuden näkökulmasta. Tulokset ovat osoittaneet, että nimenomaan linjausten laaja-alaisuus sijoittaa korkeakoulut erityisen haasteelliseen asemaan. Yrittäjyyttä tulkitaan yhä edelleen liiketoiminnannäkökulmasta käsin, kun taas annetuissa yrittäjyyslinjauksissa on painotettu yrittäjyyskoulutuksen ja strategisen johtamisen korostamista. Korkeakouluopiskelijoiden yrittäjyysosaamista ja yrittäjyysprosessia korkeakoulujen näkökulmasta helpottaisi korkeakouluille annetut selkeämmät ohjeet ja määritelmät yrittäjyyskasvatuksen tavoitteista. (Salmijärvi, Siklander, Vuopala & Impiö 2021.)

Vuosina 2013–2015 ylemmästä korkeakoulututkinnosta valmistuneet osallistuivat uraselvitykseen, jonka aineisto koottiin vuosina 2018–2020. Uraselvityksen tulosten mukaan lähes kolmannes vastaajista ajatteli kriittisesti opintojen aikana saaduista työelämävalmiuksista. Uraseurantaselvityksen mukaan yliopistojen näkökulman laajuutta opetusmenetelmien ja -sisältöjen suhteen olisi syytä laajentaa muun muassa yrittäjyystaitojen ja työelämän vuorovaikutuksen suhteen. (Toom, Heide, Jäppinen, Karjalainen, Mäki, Tynjälä, Huusko, Nurkka & Karvonen 2022; Tynjälä, Rautopuro, Aittola, Jääskelä, Markkanen, Virolainen & Virtanen 2021.)

Korkeakoulutuksella on yhteiskunnallisena, alueellisena ja asiantuntijainstanssina merkittävä rooli yrittäjyyden määrittelevässä yrittäjyyskasvatuksessa. Korkeakoulujen strategiaan ja visioon yrittäjyyden edistämisestä vaikuttaa pitkälti eri tasoissa, kuten makro-, meso- ja mikrotasoissa (kuviokuva 4), tapahtuvat päätökset ja linjaukset. (Salmijärvi ym. 2021; Pihkala, T., Ruskovaara, Seikkula-Leino, & Pihkala, J. 2011.)

Kuvio 5 Korkeakoulujen yrittäjyyttä edesauttaviin toimiin koskevat tahot ja tekijät (Salmijärvi ym. 2021).

Kuvio 5 esittää, että mikrotasolla yrittäjyyttä edistäviä asioita korkeakouluissa ovat muun muassa organisaation toimintatavat ja -kulttuuri, historia, kulttuuri ja tieteenalat. Mikrotasolla vaikuttavia asioita ovat myös yrittäjyyden edistäminen johtamisen ja toiminnan ohjauksessa. Tieteenalojen ja yrittäjyyden keskinäisessä suhteessa on eroja korkeakouluittain, eikä suhde ole muuttumaton sillä, yrittäjyyden määritelmä elää ja kehittyy jatkuvasti. Paikallisia vaikuttajia yrittäjyyden ilmentymiselle on yrittäjyyden ekosysteemi ja elinkeinorakenne. (Salmijärvi ym. 2021.)

Mesotasolla vaikuttavat tekijät ovat korkeakouluille säädetyt lait, jotka ohjaavat ja velvoittavat toimintaa ympäröivien tekijöiden (sidosryhmien) kanssa (Yliopistolaki 24.7.2009/558, §2; Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932, §6). Jotta korkeakoulut voivat olla toimintaympäristöissä yhtenäistä hyvää rakentavia tahoja, täytyy korkeakouluissa syntyvän tiedon todella palvella yhteisöä sekä yhteistyö sidosryhmien kanssa olla aktiivista. (Opetusministeriö 2009.) Yhä lisääntyvä yhteistyö ja suhteiden rakentaminen toimintaympäristöissä on lisääntynyt merkittävästi erilaisten säädösten ja uudistusten johdattamana 2010-luvusta lähtien. Näitä ovat olleet esimerkiksi hallitusohjelmat vuosina 2009–2017 Opetus- ja kulttuuriministeriön

2009; 2017; Valtionneuvoston kanslia (2015) sekä korkeakoulujen rahoitusmallit. (OKM 2019.) Yrittäjyyttä edistävän opetussuunnitelmatyön on tarkoitus mahdollistaa opiskelijalle valmiudet yrittäjänä toimimiseen ja lisätä tietoa, luovuutta ja muun muassa ongelmanratkaisutaitoja osana yrittäjyyskasvatusta. (Salmijärvi ym. 2021.)

Makrotasolla yrittäjyyden edistämiseen korkeakouluissa vaikuttavat EU:n linjaukset yrittäjyydestä. Yrittäjyys on vahvasti läsnä EU:n politiikassa, ja siihen liittyvät tavoitteet ovat asetettu korkealle ja sitomaan myös sen jäsenmaita samankaltaiseen yrittäjyyspolitiikkaan. (Salmijärvi ym. 2021; Bacigalupo, Yves Punie & Van den Brande 2016.)

3.4 Riskienhallinta ja rohkeus osana yrittäjyyskasvatusta

Opetus- ja kulttuuriministeriön (2017) mukaan, yrittäjyyskasvatuksessa keskeistä on yksilön valmiuksien kehittäminen muun muassa riskienhallinnassa. Yrittäjyyteen liitetyistä ominaisuuksista yksi tärkeimmistä on riskienhallintakyky, sekä kyky toimia epävarmuuden alla. Oppimisen näkökulmasta voidaan nähdä kolme eri näkemystä riskienhallista yrittäjyyskasvatuksessa. Ensimmäinen näkökulma kuvaa asiaa rationaalisen päättelykyvyn oppimisesta. Toinen näkökulma on kyky myönteiseen asennoituminen riskiin ja epävarmuuteen. Kolmas näkökulma kuvaa yksilön halua ja kykyä operoida tuloksellisesti epävarmuudesta huolimatta. Jotta yrittäjyyskasvatuksen tavoitteet yksilön ominaisuuksien näkökulmasta toteutuisi, tulisi yrittäjyyskasvatusta sisällyttää kaikille oppiasteille aina varhaiskasvatuksesta korkeakoulutasolla saakka. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017; Kyrö 2008, 176.)

Yrittäjyyskasvatuksessa toivotaan tervetulleiksi epävarmuudet ja uudet tilanteet, joiden kautta yksilö voi opetella hallitsemaan riskejä. Riskienhallintaan liittyy vahvasti oman toiminnan, päätösten ja valintojen kriittinen analysointi ja perustelu. Pääajatus on, että riskienhallintataitoja voi kehittää ja ne perustuvat luottamukseen omaan tekemiseen ja toisaalta palautteen ja ym-

päristön antamien signaalien kautta oppimiseen. Heli Potinkara toteaa teoksessa ”Uskalla innostua” (2017), että riskienhallinnassa ”*haetaan turvallisuutta, siedetään epävarmuutta ja epäonnistumisia sekä etsitään haasteita.*”. Myös rohkeus on isona tekijänä riskienoton kanssa. Yksilöissä on eroavaisuuksia riskienottokyvyn kanssa ja ajatellaan, että jotkut henkilöt saattavat olla luonnostaan riskinottajia. Riskienottaminen ja niiden hallinta voi toisaalta olla oppimisprosessin aikaansaannos, jolloin yksilön luotto omaan toimintaan riskit havaitsevana ja hallitsevana toimijana lisääntyy oppimisen myötä. (Potinkara 2017.)

3.5 Luovuus ja innovatiivisuus yrittäjyyskasvatuksessa

Luovuus on yrittäjyyskasvatuksessa ja yrittäjyudessa keskeinen asia (Kakkonen 2008). Yrittäjyyskasvatukseen liittyy luovuuden harjoittaminen erilaisien toiminnallisten opetusmenetelmien kautta. Luovuutta on esimerkiksi kyky muuttaa idea toiminnaksi. (Nuori Yrittäjyys 2023.)

Innovatiivisuus osa koulutusta on yhdistetty liittyvän oppimistulosten parantumiseen tilanteissa, joissa on tehty muutoksia oppimis- ja koulutusprosesseihin. Saavutettavat tulokset, innovatiivisuutta opetuksessa hyödyntämällä, vaativat toteutuakseen vuorovaikutustapojen, kriittisen ajattelun ja muun muassa oppimisympäristön muokkausta yli perinteisten pedagogisten käytäntöjen. (Paños-Castro & Arruti 2021, 303.)

Myös tieteellistä tietoa tuottavilta ihmisiltä odotetaan yhä enenevässä määrin innovatiivisia ja kunnianhimoisia tuloksia, edistämään ja tukemaan elinkeinoelämää ja se kilpailukykyä. Taloustieteilijä Joseph Schumpeterinkin ajatusmallia edustava klassinen koulukunta ajattelee, että yrittäjyyden ydin on innovatiivisuudessa. Tärkeintä yrittäjyudessa on tekemisprosessi, joka rakentuu yksilön taitoihin havaita mahdollisuuksia ja tarttua niihin. (Mononen 2021, 15, 83.) Myös innovaatioihin ja innovatiivisuuteen liittyy riskit ja riskienhallintataidot. Usein uusi idea, innovaatio, ei saa aluksi laajaa kannatusta vaan sen kehittämiseksi ja eteenpäin viemiseksi vaaditaan riskienhallintataitoisia yksilöä.

3.6 CASE VAMK

Vaasan ammattikorkeakoulu on yksi manner-Suomen 22:sta Suomen opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnon alaisista osakeyhtiömuotoisista ammattikorkeakouluista (OKM 2023). VAMK:ssa opiskelee noin 3500 opiskelijaa, jotka jakautuvat insinööri-, tradenomi-, sairaanhoitaja-, terveydenhoitaja- ja sosionomilinjolle. Koulutusalan mukaan, ammattikorkeakoulututkinto on opintopistemäärältään 180, 210 tai 240. AMK tutkinnot ovat arvoltaan vastaavia yliopistossa suoritettujen kandidaatin tutkintojen kanssa. Painotusalueina koulutuksessa ovat modernit sosiaali- ja terveyspalvelut, energiatehokas tekniikka ja vientiteollisuuden liiketoimintaosaaminen. VAMK tekee tiiviisti yhteistyötä alueen muiden korkeakoulujen kanssa ja Vaasan seudulla sijaitsevan Pohjoismaiden suurimman energiateknologian keskittymän kanssa. (Keskuskauppakamari 2020, 30; VAMK 2023.)

Toimitusjohtajana on toiminut Kati Komulainen toukokuusta 2020 alkaen. Henkilöstöä on noin 200. Osakeyhtiöille luonteenomaisesti yrityksen talouden tärkeimpiä lukuja: VAMK:n liikevaihto oli tilikauden 2021 päätyttyä lähes 19 miljoonaa euroa ja tilikauden tulos 151 000 euroa. VAMK:n talouden rakenteet ovat vakaassa tilassa omavaraisuusasteen ollessa 2021 vuonna 73,2 %. (VAMK 2023; Kauppalehti 2023; Pesonen 2014, 97–101.)

Vaasan ammattikorkeakoulun asettama uusi ”VAMK Strategia 2030” (2022) jaottelee sen kehittämiskohteet vuoteen 2030 saakka viiteen eri osa-alueeseen:

1. Yhteistyön syventäminen alueen työelämän kanssa.
2. TKI- ja palvelutoiminnan volyymin sekä osaamistason kasvattaminen.
3. Kansainvälinen työ- ja opiskeluympäristö.
4. Opiskelijoiden menestyminen.
5. Henkilöstön työhyvinvoinnin parantaminen (VAMK Strategia 2030 2022).

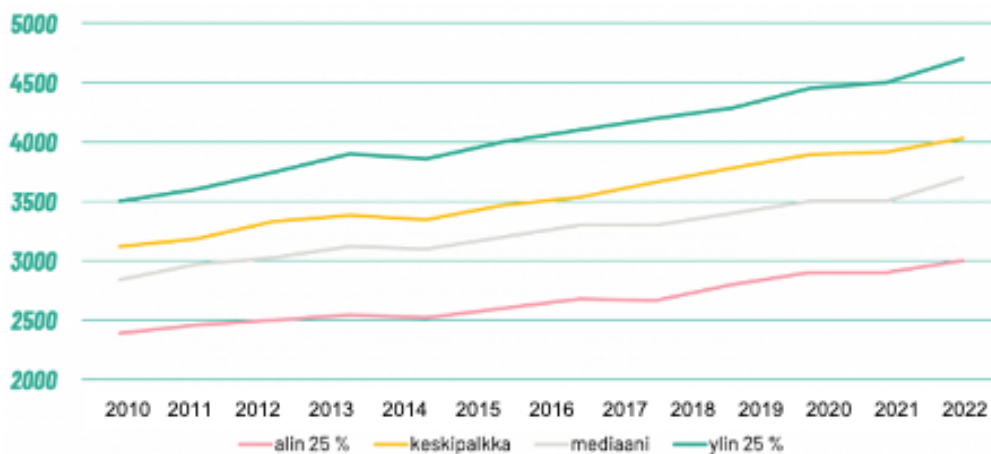
Kohta 1 liittyy VAMK:n haluun lisätä sen vetovoimaisuutta alueen yritysten keskuudessa ja tarjota jatkuvaa oppimista muun muassa digitalisaation ja joustavien opintopolkujen avulla. Kohdalla 2 tarkoitetaan VAMK:n tavoitetta lisätä Vaasan alueen elinvoimaisuutta yhteistyössä sidosryhmien ja yritysten kanssa. Seurantatapoja tälle tavoitteelle on muun muassa julkaisujen määrän ja ulkoisen hankerahoituksen seuranta. Kohta 3 pitää sisällään ajatuksen korkeakoulusta, josta valmistuu kansainvälisiä osaajia. Tavoitteena on parantaa alueen vientimahdollisuuksia muun muassa kouluttamalla kansainvälisiä osaajia työelämään ja mahdollistaa opiskelijoille pääsy keräämään kansainvälistä kokemusta työn ja opiskelun puitteissa. Tämän tavoitteen muodostumista on edesauttanut muun muassa usko nousevien kansainvälisten alojen kasvuun. (VAMK 2023; VAMK Strategia 2030 2022.)

Kohdan 4 tarkoitus on olla luomassa opiskelijoille hyvä alusta ja tukiympäristö opintojen suorittamiseen ja näin ollen olla viitoittamassa tietä menetykseen. Tähän tavoitteeseen vaikuttaa muun muassa opetuksen laatu ja tavoiteajat valmistumisen suhteen. Tätä voidaan seurata työllistymisen seurannalla opiskelujen jälkeen. Henkilöstön hyvinvoinnin kohottaminen on myös osa VAMK:n uutta strategiaa. Tavoitteena on innostunut, motivoitunut ja hyvinvoiva henkilöstö, joka saavuttaa entistä parempia tuloksia. Tavoitteen toteutumista seurataan työyhteisövire-kyselyllä. (VAMK 2023; VAMK Strategia 2030 2022.)

3.6.1 Liiketalouden tradenomitutkinto

Liiketalouden tradenomitutkinto on alemman korkeakoulututkinnon tasoinen, 210 opintopisteen laajuinen koulutus, jonka viitteellinen kesto on 3,5 vuotta. Liiketalouden tradenomeja työskentelee muun muassa kansainvälisen kaupan, rahoitus- ja finanssialan, markkinoinnin, myynnin, viestinnän, ICT-alan sekä oikeudellista tietotaitoa vaativissa työtehtävissä. Kuviosta 6 näkyy tradenomien ansiokehitys, joka on ollut nousujohteista viimeisten 13

vuoden ajan. Vuonna 2023 tradenomien keskipalkka on 4032 euroa kuukaudessa. (Tradenomit. 2023; Tradenomien jäsentutkimus 2022.)

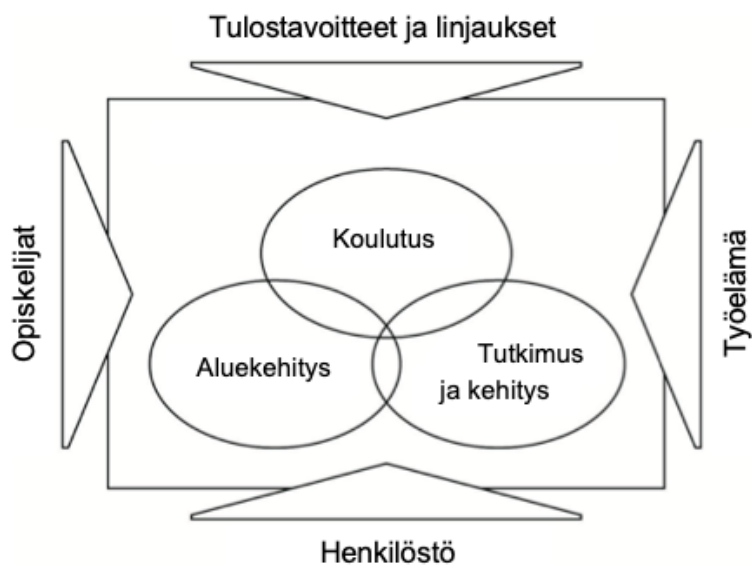
Kuvio 6 Tradenomien ansiokehitys (Tradenomien jäsentutkimus 2022).

Vaasan ammattikorkeakoulun yksi koulutusaloista on liiketalous. Suomenkieliset tutkintolinjat, jotka ovat 210 opintopisteen laajuisia, antavat uudelle opiskelupaikan hakijalle viisi eri vaihtoehtoa VAMK:ssa: liiketalous (yleinen linja), kansainvälinen kauppa, oikeushallinto, markkinointi ja taloushallinto. Lisäksi tarjolla on englanninkielinen tutkinto ”International Business, Bachelor of Business Administration (BBA)” ja kaksi ylempää liiketalouden ammattikorkeakoulututkintoa. Liiketalouden tradenomikoulutus tarjoaa hyvän osaamisperustan erilaisiin asiantuntijatehtäviin sekä yritys-elämässä, että organisaatioissa. Opintoissa pääsee oppimaan käytännön toimien kautta erilaisissa yritys- ja toimeksiantoprojekteissa. Lisäksi VAMK korostaa sen keskeistä sijaintia globaalien yritysten keskellä, joka mahdollistaa opiskelijoiden tutustumisen alueen yrityksiin sekä mahdollisuuden rekrytoitua näihin esimerkiksi harjoitteluiden merkeissä. (Opintopolku 2023; VAMK 2023.)

VAMK:n liiketalouden tradenomikoulutuksessa painotetaan kansainvälisen kaupan osaamista, markkinointia, talous-, oikeus- ja kulttuuriälykkyyttä sekä digitalisaatiomuutoksen ja kaupanteonkehityksen edistystä. Koulutuksessa yhdistyy uusin tieto ja käytännön kautta tapahtuva oppiminen yhteistyössä työelämän ja tutkimushenkilöstön avulla. (Opintopolku 2023; VAMK 2023).

3.6.2 Yrittäjyys -aiheiset opinnot liiketalouden opetussuunnitelmassa

Opetushallitus laatii tutkintojen perusteet sekä opetussuunnitelmat, jotka antavat suuntalinjat opetuksen ja koulutuksen järjestämisestä, mutta ammattikorkeakoulut päättävät itse opetussuunnitelmistaan. (Opetushallitus 2023; Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932, §4). Kuviossa 7 on havainnollistettu ammattikorkeakoulujen tehtävät, jotka kaikki yhdessä vaikuttavat opetussuunnitelmien rakenteiden ja suuntaviivojen muodostumiseen. VAMK:n liiketalouden koulutuksen opetussuunnitelmia uudistetaan joka vuosi vastaamaan paremmin koulutus- ja työmarkkina-alan, toimintaympäristön ja sidosryhmien jatkuvaan kehitykseen. (VAMK OPS 2023; Auvinen, Hirvonen, Dal Maso, Kallberg & Putkuri 2007, 27–28.)

Kuvio 7 Ammattikorkeakoulujen tehtäväkenttä (Auvinen ym. 2007, 28).

Vaasan ammattikorkeakoulussa aloitettiin vuonna 2006 liiketalouden perusopintojen uudistaminen, jonka tarkoituksena oli tehdä yrittäjyys -aiheisista opinnoista yrittäjyysjuonne. Yrittäjyysjuonteeseen aloittaneet opiskelijat pääsivät toteuttamaan erilaisia kokemuksellisia ja yhteistoiminnallisia oppimismuotoja todellisten yritysten toimintaympäristöjen puitteissa. Yrittäjyysjuonteessa keskityttiin työelämäyhteyksiin ja erilaisiin oppimisympäristöihin kuten esimerkiksi Business Factory -yrityshautomoon. Myös VAMK:n erilaiset sidosryhmät ja yhteistyöyritykset tarjosivat oman lisänsä oppimisympäristön kirjoon. (Pihlaja & Rehn 2011.)

Yrittäjyysjuonteeseen vaikutuksesta opiskelijoiden yrittäjyysintention, -ominaisuuksiin, -motiveihin, -tietoihin, -taitoihin ja opiskelijoiden asennoitumiseen yrittäjyyttä kohtaan toteutettiin kaksi tutkimusta vuosina 2007 ja 2009. Tutkimuksissa kävi ilmi, että yrittäjyysjuonteeseen vaikutus oli kolmannen vuoden opiskelijoiden keskuudessa koettu positiivisena ja opettavaisena. Tutkimuksen mukaan opiskelijat kaipaavat lisää yhteistyötä toimintaympäristön yritysten kanssa, esimerkiksi vierailijaluonnoitsijan merkeissä. Anneli Rehn (2011) kirjoittaa, että VAMK:n liiketalouden yrittäjyyspositiivista oppimisympäristöä tulisi kehittää lisäämällä opiskelijoiden ja opettajien vuorovaikutusta toimialueen yritysverkoston kanssa ja luoda työelämälähtöisen oppimisen kautta yksilölle mahdollisuus kehittyä vastuulliseksi, yritteliäiseksi ja aktiiviseksi osaajaksi. (Pihlaja & Rehn 2011.)

Yrittäjyys -aiheiset opinnot jäivät pysyäkseen liiketalouden koulutukseen VAMK:ssa. Vuonna 2023 kolmannen vuoden liiketalouden koulutuksen opiskelijoiden (LT2020-3M) opetussuunnitelmaan sisältyviksi yrittäjyys -aiheisiksi opinnoiksi voidaan laskea kurssit; Yrittäjyys, Yritysoikeus, Kustannuslaskennan perusteet, Liikekirjanpidon perusteet, Liikekirjanpito käytännössä, Johdatus vastuulliseen liiketoimintaan, Rahoitus ja riskinhallinta sekä Yrityksen johtaminen. Opintopisteitä näistä opinnoista kertyy yhteensä 26 ja työmäärältään se vastaa noin 693 tuntia, josta kaksi kolmasosaa on itsenäistä opiskelua. (VAMK 2023; VAMK OPS 2023.)

4 TUTKIMUSMENETELMÄT JA METODOLOGIA

Tässä osiossa esitellään tieteellinen tutkimus, tutkimusprosessi, kvalitatiivinen tutkimus, otos ja valintamenetelmät sekä tutkimuksessa käytetyn aineiston keräys- ja käsittelymenetelmät.

Metodologia on tieteen filosofian osa-alue, jolla kuvataan oppia tieteen rationaalisista hyväksi havaituista menetelmistä (Kyrö 2004, 71; Vilkka 2005, 27). Tieteellinen tutkimus kuvataan usein hyvin kurinalaisena ja järjestelmällisenä työskentelynä, tarkoittaen, että tuotettu tieto saavutetaan ennalta määrättyjen tieteelliselle tutkimukselle ominaisten ja hyväksytyjen metodien avulla. Metodeilla tarkoitetaan tutkimuksessa käytettyjä tutkimusmenetelmiä, kuten analyysitapoja tai aineiston keräämistapoja. (Tähtinen, Laakkonen & Broberg 2020, 11; Vilkka 2005, 27.)

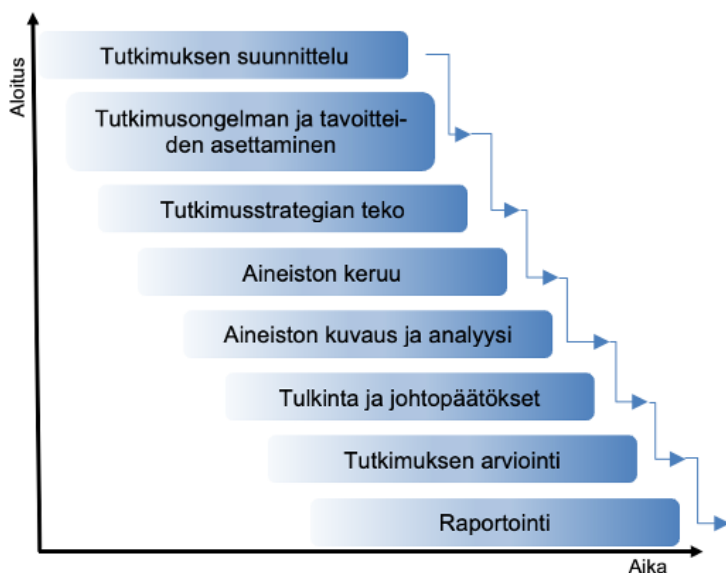
4.1 Tieteellinen tutkimus ja tutkimusprosessi

Tiede rakentuu kahdesta eri tekijästä: tutkimusprosessista ja tieteellisen tutkimuksen muodostamista tuloksista. Tiede pyrkii kokoamaan ja systematisoimaan aikaisempien tutkimusten tuloksia ja näitä teoreettisena viitekehyyksenä käyttäen, yhdessä uusien tutkimustulosten kanssa, löytämään jotakin uutta. Tutkimus on järjestelmällistä toimintaa tiedon lisäämiseksi. (Holopainen & Pulkkinen 2003, 11–15; Vilkka 2005, 23, 27.) Tutkimuksen luonteen ja strukturoidun rakenteen kuvaaminen ja noudattaminen edesauttaa tutkimusprosessin etenemistä ja lisää sen luotettavuutta (ks. kuvio 8). Prosessin lineaarisuus ei kuitenkaan aina täysin toteudu, vaan eri vaiheisiin palaaminen ja niiden päällekkäisyys prosessin edetessä – etenkin laadullisessa tutkimuksessa – on yleistä tutkimusprosessin toteutunutta kulkua verrattaessa alkuperäiseen prosessiin. (Saunders, Lewis & Thornhill 2019, 11; Vilkka 2005, 29; Flick 2011, 53.)

Kuviossa 8 on esitettyä tämän opinnäytetyön empiirisen osuuden tutkimusprosessi. Empiirinen tutkimus perustuu opinnäytetyön teoreettiseen viitekehyykseen ja siinä esitettyihin asioihin. Tämä tutkimus toteutetaan Case-

tutkimuksena, jonka tarkoituksena on perehtyä tiettyyn yksittäistapaukseen (VAMK) mahdollisimman perusteellisesti sekä esittää tutkimuksessa esiin nousseet asiat ja jatkotutkimusehdotukset (Holopainen & Pulkkinen 2003, 19).

Kuvio 8 Tutkimusprosessi (Holopainen & Pulkkinen 2003, 15; Vilka 2005, 43; Saunders ym. 2019, 12; Flick 2011, 54).

4.2 Tutkimusetiikka

Tutkimusetiikalla tarkoitetaan tutkimuksen tekemisestä yhteisesti sovittuja sääntöjä, jotka vaikuttavat tutkijan suhteeseen kohde- ja sidosryhmien välillä. Hyvillä tieteellisillä käytännöillä viitataan eettisen tarkastelun kestäviin tutkimus- ja tiedonhankintamenetelmiin tutkimuksessa. Hanna Vilka (2005, 30) toteaa, että ”hyvän tieteellisen käytännön mukaan, tutkimuksen tekijä todistaa tehdyllä tutkimuksella sekä tutkimusmenetelmien ja tiedonhankinnan että tutkimustulosten johdonmukaista hallintaa”. (Vilka 2005, 2014.)

Tutkimusetiikka edellyttää, että tutkimus toteutetaan vain annetun aiheen puitteissa, tutkittavan yksityisyyttä (anonymiteettia), terveyttä ja ymmärrystä kunnioittaen. Tutkijalta tämä velvoittaa hyvän käytöksen soveltamista itsensä, tutkittavan kohteen ja tutkimuksen vaikutuspiirissä olevien henkilöiden suhteen. (Vilka 2005, 29–41; Flick 2011, 221–229; Saunders ym. 2019, 281.)

4.3 Kvantitatiivinen tutkimus

Kvantitatiivinen eli ”määrällinen tutkimus on menetelmä, joka antaa yleisen kuvan muuttujien välisistä suhteista ja eroista” (Vilkkä 2007, 13). Sen avulla voidaan etsiä vastauksia kysymyksiin; *kuinka paljon, kuinka usein ja kuinka moni*. Määrällinen tutkimus pyrkii kuvaamaan ja tutkimaan asioita puolueetomasti, erilaisia muuttujia ja mittareita apunaan käyttäen sekä kuvaamaan aineistoa numeraalisessa muodossa. Aineiston pohjalta löydetyt tutkimustulokset esitetään numeroina sekä erilaisina tunnuslukuina. Numeraalisten tulosten olennaiset asiat esitetään sanallisesti ja pyritään tuomaan esille asioiden keskinäisiä yhdistäviä ja erottavia tekijöitä. (Vilkkä 2014, 2007, 14–17, 2014; Tähtinen, Laakkonen & Broberg 2020, 11.)

Kausaliteetti eli syy–seuraussuhde ja hypoteesit ovat keskeisiä käsitteitä määrällisessä tutkimuksessa. Kausaliteetilla tarkoitetaan asioiden ja ilmiöiden taustatekijöiden välistä suhdetta, eli jonkin asian johtumista jostakin. Hypoteesilla tarkoitetaan tutkijan asettamaa, väitteen muodossa olevaa tutkimusongelmaa. Hypoteesit tulisi aina olla hyvin perusteltuja ja niiden tulisi pohjautua aiempiin tutkimuksiin, teoriaan tai malleihin. Erilaisia hypoteeseja on esimerkiksi *empiirinen hypoteesi* ja *teoreettinen hypoteesi*. Nimensä mukaisesti ne perustuvat joko aiemmin esitettyyn teoriaan tai tutkimuksen empiirisen osuuden aikana esiin nousseihin havaintoihin ja kokemuksiin. Näin ollen myös määrällisessä tutkimuksessa teoriaosuus ja siinä esitetyt teoriat ja teoreettisten käsitteiden määrittely esittää suurta osaa tutkimuksen kokonaiskuvasta. (Vilkkä 2014; Tähtinen, Laakkonen & Broberg 2020, 14; Vilkkä 2007, 23–26.)

4.4 Otos ja otoksen valintamenetelmät

Tutkimuksen aloituksen yhteydessä on ensiksi määriteltävä joukko, joka on kohderyhmänä tutkimuksessa. Tätä joukkoa kutsutaan perusjoukoksi. Otoksella tarkoitetaan havaintoyksikköjoukkoa, joka poimitaan perusjoukosta käyttäen apuna jotakin seuraavaa otantamenetelmää; systemaattinen otanta, kokonaisotanta, ositettuoatanta, yksinkertainen satunnaisotanta tai

klusteri(-ryväs) otanta. (Holopainen & Pulkkinen 2003, 12–13; Vilkka 2007, 51–52.)

Tämän tutkimuksen otoksen poiminnassa on käytetty klusteriotantamennetelmää. Otoksen valinnassa on myös jouduttu käyttämään harkintaa, joka on kuitenkin perusteltu kattavasti. (Vilkka 2007, 55–58.) Tutkimuksen perusjoukkona on liiketalouden opiskelijat Vaasan ammattikorkeakoulussa. Otokseksi valittiin kolmannen vuoden liiketalouden opiskelijat, joista rajattiin pois monimuoto-opiskelijat. Kolmannen vuoden opiskelijoilla on suurin osa opinnoista suoritettuna, jolloin heille on ennättänyt muotoutua kokonaisvaltaisempi käsitys tutkinnosta. Etäopiskelun tuomia vaikutuksia opiskelijan kokemukseen opinnoista on vaikeaa arvioida ja aiheesta on toistaiseksi vähän tutkimustuloksia. Siksi, tämän tutkimuksen luotettavuuden sekä otoksen edustavuuden parantamiseksi, monimuoto-opiskelijat on rajattu pois tutkimuksen otoksesta. Tutkimuksen otos käsittää liiketalouden tutkinnon kolmannen vuoden lähiopiskelijat, joita on neljä ryhmää: oikeushallinto, taloushallinto, kansainvälinen kauppa ja markkinointi.

4.5 Aineiston keräys ja analysointi

Kyselylomake on tavanomaisin aineiston keräystapa määrällisessä tutkimuksessa. Kyselystä käytetään myös nimeä survey-tutkimus, eli vakioitu (standardoitu) tutkimus. Se tarkoittaa, että kyselyn asiasisältö esitetään ja kysytään jokaiselta kyselyn vastaajalta täysin samalla tavalla. (Vilkka 2005, 73, 2014; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 182.) Aineisto kerätään hyvää tutkimusetiikkaa sekä hyviä tutkimusentekokäytänteitä noudattaen ja kunnioittaen. Järjestelmällisyys, läpinäkyvyys ja tarkka dokumentointi aineiston keräyksessä takaa laadukkaan ja käyttökelpoisen aineiston synty-

Tieteellisessä tutkimuksessa edellytetään järjestelmällisyyden ja kurinalaisuuden lisäksi täsmällisyyttä. Sitä tulisi noudattaa niin aineiston keräämisessä ja analysoinnissa kuin myös tutkimusraportin kirjoittamisessa. Empii-

risen tutkimusaineiston analysoinnissa ja sen pohjalta pääväitteen argumentoinnissa on ensiluokkaisen tärkeää, että tutkimuksen teoreettinen viitekehys on rakennettu tutkimuksen aihepiiriin sisältyvistä kyseisen ammatti- ja tieteenalan laadukkaista lähteistä. (Vilka 2014.)

Tutkimuksen tulosten analysointi alkaa aineiston järjestelyllä ja tarkastelulla. Ensin määritetään otoksen suhde perusjoukkoon. Otoksen arvioinnissa mitataan otoksen edustavuutta, eli sen koostumusta verrattuna perusjoukkoon. Tässä otetaan huomioon muun muassa otoksen sukupuoli- ja ikäjakauman yhteneväisyys perusjoukon jakaumien suhteen. Aineiston analysoinnissa on myös tärkeää selvittää toteutunut otos, eli kyselylomakkeisiin vastanneiden määrä. Aineiston järjestelyssä karsitaan pois puutteelliset, tyhjät ja ”en osaa sanoa” -vastaukset. Kun aineisto on järjestetty, otoksen edustavuus ja toteutunut otos selvitetty sekä tulokset esitetty numeraalisesti, voidaan aloittaa tutkimuksen keskeisimpien tulosten esittely ja analysointi sekä johtopäätösten teko. Aineiston analysoinnille ja johtopäätösten tekemiselle on ominaista, että palataan takaisin teoriaan, jota tulkitaan empiirisen aineiston tulosten, analyysin ja tulkinnan avulla. Määrällinen tutkimus on ikään kuin kehä, jossa palataan sitä määrittävälle alkulähteelle tulosten analysoinnissa. Tämän tutkimuksen analysoinnissa käytetään erilaisia tunnuslukuja kuten aritmeettista keskiarvoa ja keskihajontaa. Yhtenä analyysinä käytetään ristiintaulukointia, jonka avulla voidaan havaita muuttujien välisiä riippuvuuksia. Myös korrelaatiokerrointa, eli riippuvuussuhdetta, käytetään eri muuttujien riippuvuuden mittaamisessa. Korrelaatiokerroimen avulla voidaan näyttää riippuvuuden suuntaa (negatiivinen tai positiivinen). (Saunders yms. 2019; Vilka 2007, 25–26.)

5 EMPIIRISEN TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa käydään läpi empiirinen tutkimus kokonaisuudessaan. Ensin tuodaan esiin tutkimuksen otokseen ja perusjoukkoon liittyvät asiat. Sitten käydään läpi kyselylomakkeen muodostuminen. Tämän jälkeen tulokset esitetään numeerisesti, tuoden sanallisesti esille merkittävimmät kysymyskohtaiset tulokset.

5.1 Tutkimuksen toteutus ja otoksen deskriptiivinen analyysi

Tutkimuksen empiirinen aineisto kerättiin Google Forms-muotoisella kyselylomakkeella 21.3.2023 klo 10:00 – 26.3.2023 klo 22:00 välisenä aikana. Aineiston keräyksestä oli sovittu kahden VAMK:n opettajan kanssa, jotta kysely päästäisiin toteuttamaan heidän pitämillä oppitunneilla otoksen ryhmille ja näin mahdollisesti tavoittaa suurempi joukko vastaajia. Paikalla olleet vastaajat skannasivat puhelimillaan qr-koodin PowerPoint-sivulta ja täyttivät kyselyn heti paikan päällä. Samalla valittiin kustakin ryhmästä yksi vapaaehtoinen, joka laittoi kyselyn linkin saateviestin kera kyseisen ryhmä WhatsApp-ryhmään. Tehtävään kuului vielä muistutusviestin lähettäminen myöhemmin. Näin kaikki otokseen kuuluvat saatiin tavoitettua. Tästä hyvästä vapaaehtoiset saivat kiitokseksi elokuvaalahjaliput. Koska tämän opinäytetyön tekijänä kuulun markkinoinnin ryhmään, linkki kyselyyn lähetettiin suoraan WhatsApp-ryhmään, josta linkin avattuaan ryhmän opiskelijat täyttivät kyselyn. Muistutusviesti lähetettiin myöhemmin. Kyselystä lähetettiin vielä WhatsApp-muistutusviestien jälkeen sähköpostiviesti viimeisenä muistutuksena, jonka seurauksena ei tullut enää uusia vastauksia.

5.1.1 Kyselylomake

Kyselylomakkeen ensimmäisellä sivulla oli saatekirje, josta ilmeni tutkimuksen tekijä, tarkoitus, aihe, toimeksiantaja, tietojensuoja-asiat ja tekijän yhteystiedot mahdollisia yhteydenottoja varten. Kyselylomakkeen 1–5 kysymykset käsittelivät selittäviä tekijöitä, eli niin sanottuja taustamuuttujia. Näitä

olivat ikä, sukupuoli, opiskeluryhmä ja yrittäjyyden kartoitus. Selittävien tekijöiden jälkeen kyselylomake ohjasi vastaajan selittävien muuttujien kysymyksiin, joita ovat kysymykset 6–22. (Vilkkä 2005, 81–83.)

Kyselylomake esitettiin 4 kertaa eri kohderyhmillä; kahdella alan opiskelijalla, tohtorilla ja kielten opettajalla. Jokaisella esitestauskierroksella esiin nousseita asioita analysoitiin ja tehtiin tarvittavat muutokset kyselylomakkeeseen. Korjaukset koskivat kieliasua, kysymysten muotoa ja tarkoitusta sekä kysymysten määrää. Prosessia toistettiin, kunnes viimeisellä kerralla ei noussut esiin enää mitään muutettavaa. Tämä tapahtui neljännellä kierroksella.

Kuvio 9 Likertin asteikko.

Kaikki kysymykset olivat strukturoituja eli vastausvaihtoehdot oli ennalta määrätty. Suurin osa kysymyksistä oli väittämiä, johon vastaajalle annettiin Likertin asteikon mukaiset vastausvaihtoehdot (kuvio 9). Portaikko oli 5 asteinen ja keskimäinen vaihtoehto 3 oli ”en osaa sanoa”. Kuten kuviossa 9 näkyy, ääripäät ”täysin eri mieltä” ja ”täysin samaa mieltä” oli kirjoitettu auki kysymyksissä. (Heikkilä 2014.) Kyselylomake löytyy liitteenä opinnäytetyön lopusta. Liitteet ovat kuvakaappauksia verkkonäkymästä, jollaisena vastaajat ovat sen nähneet. Tutkimustulokset on käsitelty, järjestelty ja analysoitu SPSS-tilastointiohjelmalla.

5.1.2 Deskriptiivinen analyysi

Tutkimukseen saatiin vastauksia yhteensä 54 kappaletta, eli toteutunut otos oli 54. Otoksen koko oli 106 jolloin todelliseksi vastausprosentiksi muodostui 50,9 % (laskukaava: $\text{toteutuneet vastaajat} / \text{otos} - \text{kelpaamattomat}$). Puutteellisia vastauksia ei ollut, koska jokainen kysymys täytyi täyttää ennen seuraavaan vaiheeseen siirtymistä. Taulukossa 2 on esitetty deskriptii-

vinen analyysi toteutuneesta otoksesta. Sen tarkastelun kannalta olennaimmat ovat ikä- ja sukupuolijakaumat. Vastaajien edustetuin ikäluokka oli 20–22-vuotiaat. Heitä oli yhteensä 28 eli 51,9 % kaikista vastaajista. Pienin edustettu ikäluokka oli *29-vuotiaat tai vanhemmat*. Heidän osuutensa vastaajista oli vain 5,6 %. Toteutunut otos oli hyvin naisvoittainen. Naisten osuus koko otoksesta oli 75,9 %.

Taulukko 2 Deskriptiivinen analyysi vastaajista.

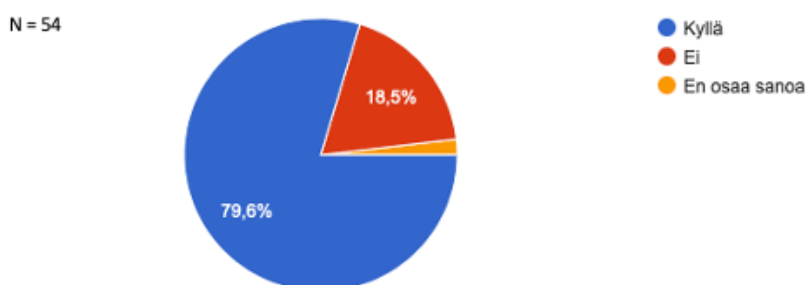
Opintolinja	Vastaajan sukupuoli	Vastaajan sukupuoli		Yhteensä	
		Mies	Nainen		
Kansainvälinen kauppa	Vastaajan ikä	20-22 v.	0	9	9
		23-25 v.	1	3	4
		29 v. tai vanhempi	0	1	1
		Yhteensä	1	13	14
	Yhteensä	1	13	14	
Markkinointi	Vastaajan ikä	20-22 v.	2	13	15
		23-25 v.	3	6	9
		26-28 v.	0	1	1
		29 v. tai vanhempi	0	1	1
	Yhteensä	5	21	26	
Oikeushallinto	Vastaajan ikä	20-22 v.	0	2	2
		23-25 v.	1	3	4
	Yhteensä	1	5	6	
Taloushallinto	Vastaajan ikä	20-22 v.	1	1	2
		23-25 v.	3	1	4
		26-28 v.	1	0	1
		29 v. tai vanhempi	1	0	1
	Yhteensä	6	2	8	
Kaikki	Vastaajan ikä	20-22 v.	3	25	28
		23-25 v.	8	13	21
		26-28 v.	1	1	2
		29 v. tai vanhempi	1	2	3
	Yhteensä	13	41	54	

Taulukossa 3 on esitetty kootusti perusjoukon, otoksen ja toteutuneen otoksen lukumäärät sekä ikä- ja sukupuolijakaumat. Perusjoukon tiedot ovat vuodelta 2022 ja ne ovat noudettu ”vipunen” -palvelusta (2023). Perusjoukon kokonaismäärä on n=891, otoksen n=106 ja toteutuneen otoksen n=54. Otoksen koko suhteessa perusjoukkoon on 11,9 % ja toteutuneen otoksen koko suhteessa otokseen on 50,9 %.

Taulukko 3 Perusjoukon, otoksen ja toteutuneen otoksen tunnusluvut.

	N	N	Naisia	Miehiä	20-22 v.	29 ja +
Perusjoukko	891	891	492	399	300	187
Otos	106	106	64	42	54	13
Toteutunut otos	54	54	41	13	28	3
	N	%	Naisia	Miehiä	20-22 v.	29 ja +
Perusjoukko	891	100 %	55,2 %	44,8 %	33,7 %	21,0 %
Otos	106	$\frac{\text{otos/perusj.}}{=}$ 11,9 %	60,4 %	39,6 %	50,9 %	12,3 %
Toteutunut otos	54	$\frac{\text{tot.otos/otos}}{=}$ 50,9 %	75,9 %	24,1 %	51,9 %	5,6 %

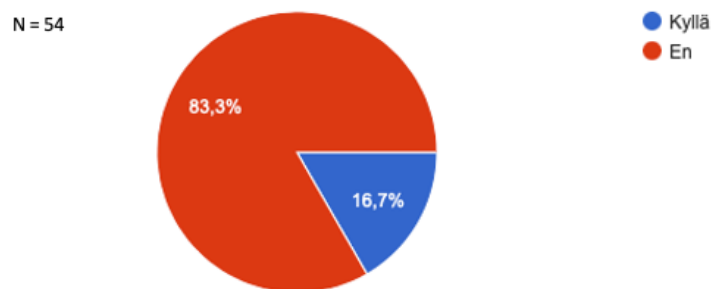
Taulukossa 3 naisten osuus perusjoukosta on 55,2 %. Otoksessa vastaava luku on 60,4 % ja toteutuneessa otoksessa taas 75,9 %. Ikäryhmittäin, vastaavasti nuorimman ja suurimman ikäryhmän (20–22 v.) suuruus oli perusjoukossa 33,7 %, otoksessa 50,9 % ja toteutuneessa otoksessa 51,9 %. Vanhimman ikäryhmän (29 ja +) osuus perusjoukosta oli 21 %, otoksesta 12,3 % ja toteutuneessa otoksesta 5,6 %.

Taulukko 4 ”Onko lähipiirissäsi yrittäjiä?”.

Taulukossa 4 on kuvattuna prosenttimäärät vastaajien välittömässä lähipiirissä toimivista yrittäjistä. Välitön lähipiiri oli rajattu tässä tapauksessa perheeseen, läheisiin sukulaisiin ja ystäviin. Kysymyksen tarkoitus oli selvittää vastaajan taustatekijöitä, jotka mahdollisesti voisivat korreloida vastaajan kokemukseen tai suhtautumiseen yrittäjyyskasvatusta ja yrittäjyys -aiheisia opintoja kohtaan. Lähes 80 % vastaajista vastasivat kysymykseen kyllä, mikä tarkoittaa, että vastaajista 43 oli lähipiirissä yrittäjiä.

Taulukko 5 ”Toimitko itse tällä hetkellä yrittäjänä?”.

Taulukossa 5 on kuvattuna kysymyksen ”*toimitko itse tällä hetkellä yrittäjänä?*” tulokset graafisesti. Vastaajista 16,7 % vastasi kysymykseen kyllä, eli noin joka kuudes vastaaja toimii yrittäjänä kyselyn vastaamishetkenä. Tämänkin kysymyksen tarkoitus oli selvittää vastaajien selittäviä tekijöitä, eli taustamuuttujia, joilla saattaa olla vaikutusta vastaajan mielipiteisiin kyselyn väittämässä yrittäjyyskasvatuksesta ja yrittäjyys -aiheisista opinnoista. Taulukon 4 ja 5 mahdollista vaikutusta vastaajan antamiin vastauksiin käsitellään lisää pääluvussa 6 ”Tulosten Analysointi”.

5.2 Yrittäjyys -aiheiset opinnot

Kyselyn väittämät (4–7), jotka käsitelivät yrittäjyys -aiheisiä opintoja, olivat seuraavat: (4) *olen tyytyväinen yrittäjyys -aiheisten opintojeni sisältöön tutkinnossani*, (5) *olen tyytyväinen yrittäjyys -aiheisten opintojen määrään tutkinnossani*, (6) *olen saanut opintojeni aikana tarvittavat tiedot ja taidot yrityksen perustamista varten*, (7) *ymmärrän mitä ”yrittäjyys ja ”sisäinen yrittäjyys -käsitteinä tarkoittavat*.

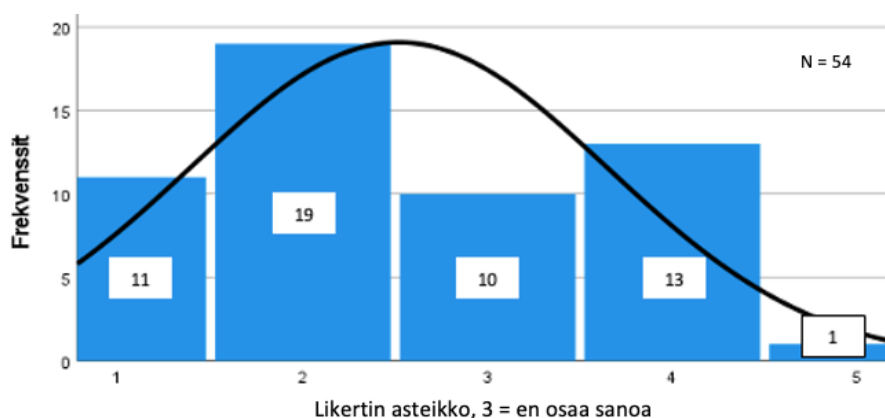
Taulukko 6 Deskriptiivinen analyysi kaikista yrittäjyys -aiheisten opintojen kysymyksistä.

	N	Keskiarvo	Keskihajonta
(4) Olen tyytyväinen yrittäjyys -aiheisten opintojen sisältöön tutkinnossani.	42	3,02	1,352
(5) Olen tyytyväinen yrittäjyys -aiheisten opintojen määrään tutkinnossani.	40	3,05	1,449
(6) Olen saanut opintojeni aikana tarvittavat tiedot ja taidot yrityksen perustamista varten.	44	2,41	1,226
(7) Ymmärrän mitä "yrittäjyys" ja "sisäinen yrittäjyys" - käsitteinä tarkoittavat.	47	3,68	1,181
Yhdistetty		3,04	1,302

Taulukossa 6 on esitettyä tunnuslukuja yrittäjyys -aiheisten opintojen tyytyväisyydestä opiskelijoiden keskuudessa. Tunnuslukuja laskettaessa on yhtälöstä poistettu ”en osaa sanoa” -vastaukset. ”N” tarkoittaa jäljellä olevaa vastaajien lukumäärää kun ”en osaa sanoa” -vastaukset on poistettu. Väittämässä 4, vastaajista 31,5 % olivat osittain samaa mieltä väitteen kanssa yrittäjyys -aiheisten opintojen määrän sopivuudesta. Vastaajista viisi oli täysin samaa mieltä ja kuusi täysin eri mieltä väitteen kanssa. Väittämässä 5 vastaajista 29,6 % olivat osittain eri mieltä väitteestä, että he ovat tyytyväisiä yrittäjyys -aiheisten opintojen sisältöön. Vastaajista 6 oli täysin eri mieltä ja yhdeksän täysin eri mieltä väitteen kanssa.

Keskiarvot ovat (taulukko 6) kahdessa ensimmäisessä väittämässä (4–5) lähellä toisiaan *ka.* 3,02 ja *ka.* 3,05. Kolmas väittämä opiskelijan saamista tiedoista ja taidoista liittyen yrityksen perustamiseen sai keskiarvon *ka.* 2,41. Viimeisessä väittämässä, jossa kysyttiin vastaajien ymmärrystä yrittäjyys -aiheisista käsitteistä, oli korkein keskiarvo; *ka.* 3,68. Yhdistetty keskiarvo kaikille tämän kontekstin väittämille oli *ka.* 3,04 ja keskihajonta 1,302.

Taulukko 7 ”Olen saanut opintojeni aikana tarvittavat tiedot ja taidot yrityksen perustamista varten”.

Taulukossa 7 on kuvattuna väittämän 6 vastausten jakautuminen tarkemmin. Vastaajista 35,2 % oli osittain eri mieltä väitteen kanssa siitä, että he ovat saaneet opintojen aikana tarvittavat tiedot ja taidot yrityksen perustamista varten. Osittain samaa mieltä väitteen kanssa oli 24,1 % vastaajista ja vain yksi oli täysin samaa mieltä. Jokaisessa ”yrittäjyyden opinnot” -aiheisissa vastauksissa oli 10 tai yli ”en osaa sanoa”-vastausta.

Taulukko 8 Spearmanin korrelaatiotesti (1).

Korrelaatio on merkittävä tasolla 0.05

			Onko lähipiirissäsi yrittäjä? (väiltön lähipiiri: perhe, läheiset sukulaiset, ystävät)	Oletko itse tällä hetkellä yrittäjä?	(1) Asenteeni yrittäjyyttä kohtaan on muuttunut myönteisemmäksi opintojeni aikana.	(2) Asenteeni yrittäjyyttä kohtaan on muuttunut negatiivisemmäksi opintojeni aikana.	(12) Arvioi kuinka todennäköistä on, että aloitat tekemään töitä yrittäjänä seuraavan 5 vuoden aikana valmistumisestasi?	(17) Tulisiko VAMK:n muuttaa yrittäjyys-aiheisten opintojen määrää liiketalouden tutkinnon opetussuunnitelmissa?
Spearman's rho	Onko lähipiirissäsi yrittäjä? (väiltön lähipiiri: perhe, läheiset sukulaiset, ystävät)	Correlation Coefficient	1,000	,226	,027	-,006	,234	,113
		Sig. (2-tailed)	.	,101	,866	,972	,088	,415
		N	54	54	43	44	54	54
	Oletko itse tällä hetkellä yrittäjä?	Correlation Coefficient	,226	1,000	,244	,042	,446**	,263
		Sig. (2-tailed)	,101	.	,114	,787	<,001	,055
		N	54	54	43	44	54	54
	(1) Asenteeni yrittäjyyttä kohtaan on muuttunut myönteisemmäksi opintojeni aikana.	Correlation Coefficient	,027	,244	1,000	,435**	,385*	,420**
		Sig. (2-tailed)	,866	,114	.	,006	,011	,005
		N	43	43	43	39	43	43
	(2) Asenteeni yrittäjyyttä kohtaan on muuttunut negatiivisemmäksi opintojeni aikana.	Correlation Coefficient	-,006	,042	,435**	1,000	,250	,113
		Sig. (2-tailed)	,972	,787	,006	.	,101	,467
		N	44	44	39	44	44	44
	(12) Arvioi kuinka todennäköistä on, että aloitat tekemään töitä yrittäjänä seuraavan 5 vuoden aikana valmistumisestasi?	Correlation Coefficient	,234	,446**	,385*	,250	1,000	,489**
		Sig. (2-tailed)	,088	<,001	,011	,101	.	<,001
		N	54	54	43	44	54	54
	(17) Tulisiko VAMK:n muuttaa yrittäjyys-aiheisten opintojen määrää liiketalouden tutkinnon opetussuunnitelmissa?	Correlation Coefficient	,113	,263	,420**	,113	,489**	1,000
		Sig. (2-tailed)	,415	,055	,005	,467	<,001	.
	N	54	54	43	44	54	54	

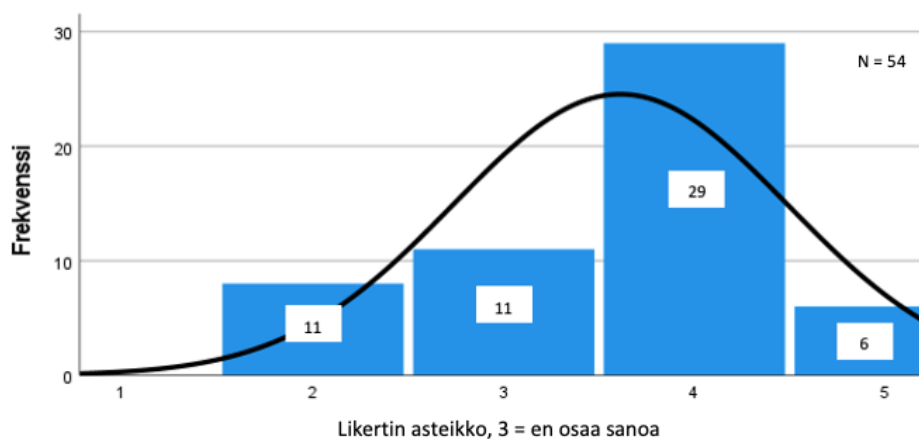
** Korrelaatio on merkittävä tasolla 0.01 (sig. 2-tailed).

* Korrelaatio on merkittävä tasolla 0.05 (sig. 2-tailed).

Taulukossa 8 Spearmanin korrelaatiotestin mukaan korrelaatio vastaajan lähipiirissä olevien yrittäjien ja muiden taulukossa esitettyjen väittämien ja kysymysten suhteen ei ole tilastollisesti merkittävä (< 0.05). Tilastollisesti merkittävät (sig. 2-tailed) korrelaatiot on merkitty taulukkoon keltaisella. Ilmiselväksi kävi, että yrittäjänä toimiminen korreloi väitteen 12 kanssa. Myös kysymys 17; ”tulisiko VAMK:n muuttaa yrittäjyys -aiheisten opintojen määrää...?” korreloi vastaajan arvioon yrittäjänä toimimisesta tulevaisuudessa (12). Kaikki korrelaatiot olivat positiivisia lukuja, eli kun korrelaatiossa toisen arvon nousee, niin toisenkin nousee.

5.3 Yrittäjyyskasvatus

Taulukko 9 ”Asenteeni yrittäjyyttä kohtaan on muuttunut myönteisemmäksi opintojeni aikana”.

Taulukossa 9 on kuvattuna vastaajamäärät ensimmäiseen (1) väittämään, joka oli ”Asenteeni yrittäjyyttä kohtaan on muuttunut myönteisemmäksi opintojeni aikana.” Vastaajista 53,7 % oli osittain samaa mieltä väitteen kanssa ja 20,4 % vastasi ”en osaa sanoa”. Toiseen väittämään opiskelijan asenteesta: ”Asenteeni yrittäjyyttä kohtaan on muuttunut negatiiviseksi opintojeni aikana” 21 vastaajista oli täysin eri mieltä ja 21 vastaajaa osittain erimieltä.

Taulukossa 10 on esitettyä yrittäjyyskasvatusta koskevien väittämien (1, 2, 3, 8, 9, 10, 11) tärkeimmät tunnusluvut eli, väittämäkohtaiset (N) vastaa-

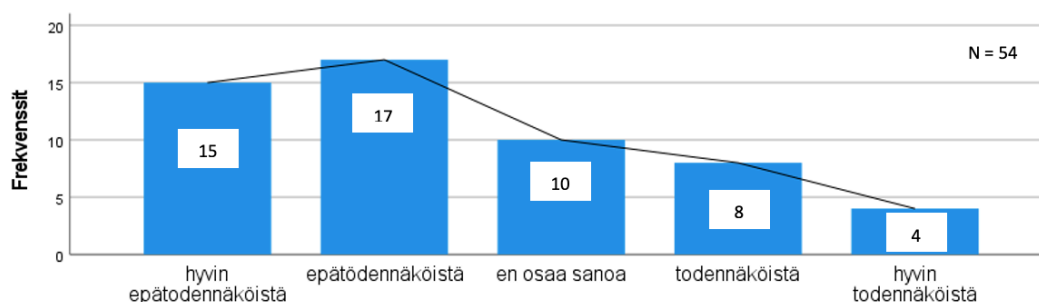
jamäärät ("en osaa sanoa"-vastaukset on poistettu), keskiarvo sekä keskihajonta. "En osaa sanoa"-vastausten määrän keskiarvo näiden seitsemän väittämän kesken oli 19,3 %. Suurin vastaajamäärä oli väittämässä 9, eli 47 vastaajaa. Suurin keskiarvo ja -hajonta oli väittämässä 2, ja ne olivat *ka.* 4,39 ja *KH* 0,722. Tässä väittämässä arvosanat on käännetty päinvastoin, jolloin positiivinen vastaus on kaikkein suurin, eli tässä tapauksessa "täysin eri mieltä"-vastaus. Näin keskiarvoa voidaan vertailla muiden keskiarvojen kanssa. Keskihajonta kertoo, että annettu arvosana (Likertin asteikko) oli keskimäärin 0,722 arvosanan päässä keskiarvosta. Jopa 21 vastaajaa oli väittämän kanssa täysin samaa mieltä ja toiset 21 vastaajaa osittain samaa mieltä.

Taulukko 10 Deskriptiivinen analyysi yrittäjyyskasvatukseen liittyvistä kysymyksistä (väittämät 1, 2, 3, 8, 9, 10, 11).

	N	Keskiarvo	Keskihajonta
(1) Asenteeni yrittäjyyttä kohtaan on muuttunut myönteisemmäksi opintojeni aikana.	43	3,77	,922
(2) Asenteeni yrittäjyyttä kohtaan on muuttunut negatiivisemmaksi opintojeni aikana.	44	4,39	,722
(3) VAMK:ssa minua on rohkaistu tavoittelemaan yrittäjämäisiä luonteenpiirteitä ja ominaisuuksia.	45	3,24	1,334
(8) Olen oppinut tunnistamaan ja käsittelemään erilaisia riskejä sekä epävarmuuden tunnetta opintojeni aikana VAMK:ssa..	44	3,68	,983
(9) Olen päässyt toteuttamaan luovuutta ja innovatiivisuutta kokemuksellisessa ja yhteistoiminnallisessa opetuksessa ja oppimisessa (esim. toimeksiannot, yritysyhteistyöt, projektityöskentely).	47	4,30	,931
(10) Eri aiheisten opintojeni yhdistävänä teema on ollut oman innovatiivisuuden, luovuuden, itseohjautuvuuden ja riskienhallinnan kehittäminen.	40	3,65	1,027
(11) Opintojeni aikani olen päässyt yhdessä VAMK:n kanssa kehittämään ja tukemaan yrittäjyyttä VAMK:n toimintaympäristöissä ja sidosryhmissä.	42	2,71	1,453

Taulukon 10 mukaan seuraavaksi parhaimmat tunnusluvut sai väittämä 9. Keskiarvo oli ka. 4,30 ja keskihajonta 0,993. Vähiten samaa mieltä vastaajat olivat väittämän 11 kanssa, jonka keskiarvo oli ka. 2,71. Keskihajonta oli myös näin ollen suurin – 1,453.

Taulukko 11 ”Kuinka todennäköisesti aloitat tekemään töitä yrittäjänä seuraavan 5 vuoden aikana valmistumisestasi?”

Taulukossa 11 on kuvattuna vastaukset kysymykseen, jonka tarkoituksena oli selvittää opiskelijoiden arvioita siitä, kuinka todennäköisenä he pitävät yrittäjänä toimimisen seuraavan viiden vuoden aikana valmistumisestaan. Vastaajista lähes joka kolmas (31,5 %) piti yrittäjäksi ryhtymistä epätodennäköisenä. Vastaajista 27,8 % piti mahdollisuutta hyvin epätodennäköisenä ja vain alle neljännes vastaajista (22,2 %) pitivät yrittäjäksi ryhtymistä viiden vuoden sisällä todennäköisenä tai hyvin todennäköisenä.

Taulukko 12 Deskriptiivinen analyysi väittämistä 13, 14, 15 ja 16.

VAMK on onnistunut			
	N	Keskiarvo	Keskihajonta
(13) ...vahvistamaan myönteisiä asenteita yrittäjyyteen.	50	3,10	1,165
(14) ...vahvistamaan yrittäjämäistä käytöstä ja toimintaa.	51	3,10	1,153
(15) ...kehittämään yrittäjyys tietoja, taitoja ja oman osaamisen tunnistusta.	52	3,19	1,253
(16) ...luomaan uutta yrittäjyyttä.	49	2,24	1,051
Yhdistetty		2,91	1,16

Taulukossa 12 on esitettyä kyselyn viimeisen neljän (13–16) väittämän deskriptiivisen analyysin tulokset, jotka liittyivät VAMK:n onnistumiseen yrittäjyyskasvatuksessa. Väittämien vastausvaihtoehdot olivat arvoasteikon (välttävä) 1–5 (erinomainen) mukaiset ja arvosana ”0” kuvasi ”en osaa sanoa”-vastausta. *En osaa sanoa* -vastauksia tuli yhteensä vain 15 kappaletta laskennallisesti merkittävien 216 muun vastauksen joukosta.

Väittämien 13 ja 14 keskiarvot olivat molemmissa ka. 3,10. Paras keskiarvo (ka. 3,19) oli väittämässä 15; ”VAMK on onnistunut kehittämään yrittäjyys tietoja, taitoja ja oman osaamisen tunnistusta.” Väittämässä 21 vastaajaa antoi arvosanaksi 4. Kaikkien neljän (13–16) väittämien yhdistetty keskiarvo oli ka. 2,91 ja keskihajonta 1,160.

Taulukko 13 Spearmanin korrelaatiotesti (2).

Korrelaatio on merkittävä tasolla 0.05

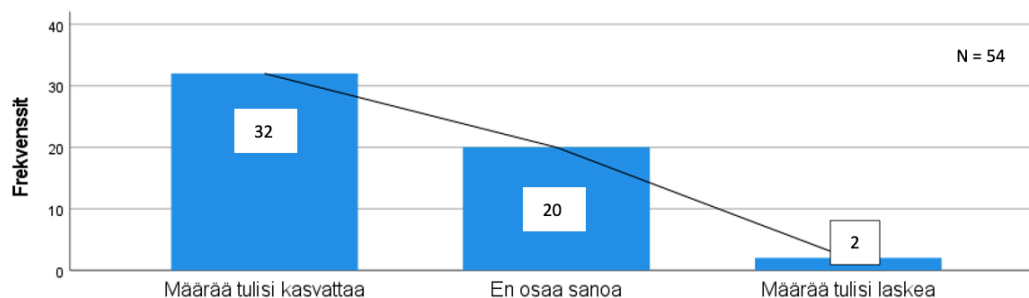
		Vastaajan ikä	Vastaajan sukupuoli	(8) Olen oppinut tunnistamaan ja käsittelemään erilaisia riskejä sekä epävarmuuden tunnetta opintojeni aikana VAMK:ssa..	(9) Olen päässyt toteuttamaan luovuutta ja innovatiivisuutta kokemuksellisessa ja yhteistoiminnallisessa opetuksessa ja oppimisessa (esim. toimeksiannot, yritysyhteistyöt, projektityöskentely).	(10) Eri aiheisten opintojeni yhdistävänä teema on ollut oman innovatiivisuuden, luovuuden, itseohjautuvuuden ja riskienhallinnan kehittäminen.	(11) Opintojeni aikani olen päässyt yhdessä VAMK:n kanssa kehittämään ja tukemaan yrittäjyyttä VAMK:n toimintaympäristöissä ja sidosryhmissä.	
Spearman's rho	Vastaajan ikä	Correlation Coefficient	1,000	-,315	-,152	-,297	-,257	-,144
		Sig. (2-tailed)	.	,020	,324	,043	,109	,363
		N	54	54	44	47	40	42
	Vastaajan sukupuoli	Correlation Coefficient	-,315	1,000	,088	,590	,144	,059
		Sig. (2-tailed)	,020	.	,570	<,001	,375	,709
		N	54	54	44	47	40	42
	(8) Olen oppinut tunnistamaan ja käsittelemään erilaisia riskejä sekä epävarmuuden tunnetta opintojeni aikana VAMK:ssa..	Correlation Coefficient	-,152	,088	1,000	,299	,398	,328
		Sig. (2-tailed)	,324	,570	.	,057	,018	,054
		N	44	44	44	41	35	35
	(9) Olen päässyt toteuttamaan luovuutta ja innovatiivisuutta kokemuksellisessa ja yhteistoiminnallisessa opetuksessa ja oppimisessa (esim. toimeksiannot, yritysyhteistyöt, projektityöskentely).	Correlation Coefficient	-,297	,590	,299	1,000	,336	,412
		Sig. (2-tailed)	,043	<,001	,057	.	,042	,013
		N	47	47	41	47	37	36
	(10) Eri aiheisten opintojeni yhdistävänä teema on ollut oman innovatiivisuuden, luovuuden, itseohjautuvuuden ja riskienhallinnan kehittäminen.	Correlation Coefficient	-,257	,144	,398	,336	1,000	,573
		Sig. (2-tailed)	,109	,375	,018	,042	.	<,001
		N	40	40	35	37	40	33
	(11) Opintojeni aikani olen päässyt yhdessä VAMK:n kanssa kehittämään ja tukemaan yrittäjyyttä VAMK:n toimintaympäristöissä ja sidosryhmissä.	Correlation Coefficient	-,144	,059	,328	,412	,573	1,000
		Sig. (2-tailed)	,363	,709	,054	,013	<,001	.
		N	42	42	35	36	33	42

*. Korrelaatio on merkittävä tasolla 0.05 (sig. 2-tailed).

**. Korrelaatio on merkittävä tasolla 0.01 (sig. 2-tailed).

Taulukossa 13 on esitetty Spearmanin korrelaatiotestin tulokset vastaajan iän ja sukupuolen korrelaatiosta väittämiin 8–11. Tilastollisesti merkittäviä korrelaatioita (< 0.05) oli vastaajan ikää ja sukupuolta tarkasteltaessa vain väittämään 9, jossa sukupuolella oli erittäin merkittävä ($< 0,001$) korrelaatio.

Taulukko 14 ”Tulisiko VAMK:n muuttaa yrittäjä -aiheisten opintojen määrää liiketalouden tutkinnon opetussuunnitelmassa?”.

Kyselylomakkeen viimeisenä kysymyksenä on kokoava kysymys (taulukko 14), jonka tarkoituksena oli selvittää, tulisiko opiskelijoiden mielestä VAMK:n muuttaa yrittäjä -aiheisten opintojen määrää liiketalouden tutkinnon opetussuunnitelmassa. Kysymys esitettiin viimeisenä, koska vastaajat olivat siihen aistisissa kysymyksissä joutuneet pohtimaan tyytyväisyyttään yrittäjyys -aiheisten opintojen määrään, sisältöön sekä vertailemaan omia tietoja ja taitoja yrittäjyydestä. Vastausvaihtoehtoina oli ”määrää tulisi kasvattaa”, ”määrää tulisi laskea” ja ”en osaa sanoa” -vaihtoehto. Vastaajista 59,3 % (32/54) oli sitä mieltä, että määrää tulisi kasvattaa. Vain kahden vastaajan (3,7 %) mielestä määrää tulisi laskea. ”En osaa sanoa” -vastauksia oli 20 kappaletta eli yli kolmannes kaikista vastauksista.

Taulukko 15 Itsenäinen näytteiden t-testi (Independent Samples T-Test).

Tilastollinen merkittävyytaso 0.05		Levene's Test for Equality of Variances		T-Test			
		F	Sig.	t	df	Significance	
						One-Sided p	Two-Sided p
(3) VAMK:ssa minua on rohkaistu tavoittelemaan yrittäjämäisiä luonteenpiirteitä ja ominaisuuksia.	Equal variances assumed	,236	,629	-1,500	43	,070	,141
	Equal variances not assumed			-1,534	17,636	,071	,143
(12) Arvioi kuinka todennäköistä on, että aloitat tekemään töitä yrittäjänä seuraavan 5 vuoden aikana valmistumisestasi?	Equal variances assumed	,196	,660	,622	52	,268	,537
	Equal variances not assumed			,601	19,145	,278	,555
(17) Tulisiko VAMK:n muuttaa yrittäjyys-aiheisten opintojen määrää liiketalouden tutkinnon opetussuunnitelmassa?	Equal variances assumed	1,528	,222	-,620	52	,269	,538
	Equal variances not assumed			-,591	18,816	,281	,561

Taulukossa 15 on esitettyä itsenäinen näytteiden t-testi, jossa testi muuttujina on väittämät 3, 12 ja 17 ja määrittävänä muuttujana on vastaajien sukupuoli. Levenenin testi mittaa muuttujien yhdenmukaisuutta ja p=arvon (sig.) täytyy olla yli 0.05. Tässä tapauksessa muuttujat ovat homogeenisia ja näin niistä voitiin suorittaa T-testi. T-testi vertaa yksittäisen muuttujan keskiarvoa koko aineiston keskiarvoon ja niiden keskinäisiä eroavaisuuksia. T-testin p=arvot eivät ole alle 0.05, joten ei ole tilastollisesti merkittäviä eroavaisuuksia sukupuolten välillä suhteessa väittämiin 3, 12 ja 17.

Taulukossa 16 on esitettyä ANOVA-testin tulokset. ANOVA-testi mittaa T-testin tavoin eri muuttujien riippuvuutta keskenään. Ensin suoritettiin muuttujien homogeenisuustesti, jossa p=arvo tulee olla yli 0.05. Tässä tapauksessa tämä toteutui p=arvojen sijoituessa välille 0.324–0.972.

Taulukko 16 ANOVA-testi.

Tilastollinen merkittävyytaso 0.05		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
(13)...vahvistamaan myönteisiä asenteita yrittäjyyteen.	Between Groups	13,308	2	6,654	6,140	,005
	Within Groups	41,180	38	1,084		
	Total	54,488	40			
(14)...vahvistamaan yrittäjämäistä käytöstä ja toimintaa.	Between Groups	3,539	2	1,770	1,344	,273
	Within Groups	50,022	38	1,316		
	Total	53,561	40			
(15)...kehittämään yrittäjyys tietoja, taitoja ja oman osaamisen tunnistusta.	Between Groups	1,482	2	,741	,480	,622
	Within Groups	60,161	39	1,543		
	Total	61,643	41			
(16)...luomaan uutta yrittäjyyttä.	Between Groups	1,035	2	,517	,452	,640
	Within Groups	42,340	37	1,144		
	Total	43,375	39			

Taulukossa 16 esittämät tulokset kuvaavat väittämän ”*asenteeni yrittäjyydestä on muuttunut myönteisemmäksi opiskelujeni aikana*” riippuvuutta väittämiin VAMK:n onnistumisesta yrittäjyyskasvatuksessa (väittämät 13–16). P=arvon (sig.) täytyy olla pienempi kuin 0.05 ollakseen tilastollisesti merkitävä. Tämän arvon alitti vain väittämä 13 ”VAMK on onnistunut vahvistamaan myönteisiä asenteita yrittäjyyteen”. Väittämän p=arvo oli 0.005 eli tilastollisesti erittäin merkittävä. Muilla väittämillä ei ollut tilastollista merkitystä.

6 TULOSTEN ANALYSOINTI

Empiirisen aineiston yhtenevät piirteet perusjoukkoon nähden esittävät ratkaisevaa osaa muun muassa tutkimuksen validiteettia ja reliabiliteettia tarkasteltaessa (Tähtinen ym. 2020). Tutkimuksen otoksen koko oli 11,9 % perusjoukosta ja toteutuneen otoksen eli kelvollisten vastausten määrä 50,9 % otoksesta. Korkeampi vastausprosentti olisi voitu saavuttaa parempien aikaresurssien puitteissa, mutta juuri tämän aikataulun ja jo merkittävän vastausprosentin tähden, tyydyttiin saatuun tulokseen.

Taulukossa 3 on esitetty tulosten ikä- ja sukupuolijakaumat. Nämä siitä syystä, että mitattaessa otoksen edustavuutta tulisi tarkastella näiden kahden tekijän suhdetta otoksen ja perusjoukon välillä (Saunders ym. 2019; Vilka 2007). Edustavalle otokselle on ominaista ikä- ja sukupuolijakaumien yhteneväisyys otoksen ja perusjoukon välillä. Tässä tutkimuksessa perusjoukosta 55,2 % oli naisia, otoksesta 60,4 % ja taas toteutuneesta otoksesta 75,9 %. Perusjoukon ja otoksen sukupuolijakauma on saman suuntainen naisten osuuden ollessa molemmissa yli puolet. Toteutuneessa otoksessa naisten osuus on suhteellisen korkea, kun yli kolmannes (75,9 %) oli naisia. Ikäjakaumaa tarkasteltaessa otoksen edustavuuden kannalta, perusjoukosta suurimpaan ikäryhmään (20–22 v.) kuului 33,7 %. Otoksessa vastaava luku oli 50,9 % ja toteutuneessa otoksessa 51,9 %. Pienimpään ikäryhmään (29 v. ja +) kuului perusjoukossa 21,0 %, otoksessa 12,3 % ja toteutuneessa otoksessa 5,6 %.

Näiden tutkimustulosten valossa voidaan tehdä analyysi, että ikä- ja sukupuolijakaumien erot kärjistyvät perusjoukosta edetessä otokseen ja otoksesta toteutuneeseen otokseen. Jakaumien yhtenevyyttä voidaan kuitenkin pitää riittävänä. Tutkimuksen vastausprosenttia (50,9 %) voidaan pitää merkittävänä ja vastauksista voidaan tehdä riittävän tarkkoja johtopäätöksiä perusjoukkoa koskien. Otos sekä toteutunut otos ovat edustavia.

Vastuksien perusteella voidaan tehdä analyysi, että VAMK:n liiketalouden opiskelijat ovat kohtalaisen tyytyväisiä yrittäjyys -aiheisten opintojen määrään opinnoissaan. Yhdistetty keskiarvo yrittäjyys -aiheisille opinnoille oli ka. 3,04 joka on keskitasoa. Kun vastaajia pyydettiin arvioimaan tyytyväisyytään yrittäjyys -aiheisiin opintoihin, kävi ilmi, että 55,6 % vastaajista oli sitä mieltä, että he eivät ole saaneet riittäviä taitoja yrityksen perustamista varten. Korkeakouluille yrittäjyyden edistämiseksi, Sakari Karjalaisen (2008) ja Opetus- ja kulttuuriministeriön (2017) esittämien tavoitteiden täyttymistä opiskelijoiden tietojen ja taitojen kehittämisestä yrittäjyydestä ei olla vielä saavutettu täysin. Opiskelijat olivat keskimäärin tyytyväisempiä opintojen sisältöön yrittäjyydestä itsestään, mutta yrittämiseen liittyviä perustason asioita toivottiin lisää.

Korrelaatioita eri yrittäjyysintentioiden ja yrittäjyysväittämien välillä oli havaittavissa. Ilmiselvää oli, että jos opiskelija oli tällä hetkellä yrittäjänä he arvioivat todennäköisenä yrittäjänä työskentelyn tulevaisuudessansa. Yllättävää oli se, että positiivista korrelaatiota oli väittämien ”Asenteeni yrittäjyyttä kohtaan on muuttunut myönteisemmäksi...” ja ”Tulisiko VAMK:n muuttaa yrittäjyys -aiheisten opintojen määrää...” välillä. Eli opiskelijoiden mielestä, jotka kokivat VAMK:n vaikuttaneen positiivisesti heidän asennoitumiseensa yrittäjyyteen, yrittäjyys -aiheisten opintojen määrää tulisi kasvattaa.

Korkeakouluille asetetut tavoitteet myönteisten asenteiden lisäämisestä yrittäjyyttä kohtaan voidaan tavoittaa yrittäjyyskasvatuksen avulla (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2017). Empiirisessä tutkimuksessa yli 64 % olivat sitä mieltä, että VAMK on onnistunut muuttamaan heidän asennettaan yrittäjyydestä positiivisemmaksi. Negatiivista muutosta ei ole merkittävässä mita-kaavassa tapahtunut. Näin voidaan todeta, että VAMK on suoriutunut tästä tehtävästä melko hyvin, sillä opiskelijoiden asenteet yrittäjyyteen on joko muuttunut positiivisemmaksi tai ne ovat pysyneet ennallaan.

Parhaiten VAMK on suoriutunut (negatiivisen asennoitumisen yrittäjyyteen välttämisen lisäksi) mahdollistamaan opiskelijoille innovatiivisuutta ja luovuutta vaativia yhteistoiminnallisia opetus- ja oppimistilanteita (ka. 4,3). Tämä on erittäin hienoa, sillä Altinay ym. (2021) tekemän tutkimuksen mukaan luovuus esittää keskeistä roolia yrittäjyyden tukemisessa ja alttiudessa yrittäjäksi ryhtymisessä. Myös innovatiivisuuden tukeminen osana yrittäjyyskasvatusta on ensiarvoisen tärkeää (Kakkonen 2008). Kuitenkin vastaajista lähes 60 % piti epätodennäköisenä sitä, että he aloittaisivat työskentelemään yrittäjänä seuraavan viiden vuoden aikana valmistumisestaan. On siis tärkeää edelleen panostaa yksilöiden luovuuden ja innovatiivisuuden kehittämiseen. Paños-Castron & Arrutin (2021) mukaan innovatiivisuuden lisäämisellä pedagogisiin käytänteisiin, voidaan myös saavuttaa parempia oppimistuloksia.

Vastaajat kokivat myös, että he ovat opiskelujensa aikana oppineet tunnistamaan ja käsittelemään riskejä sekä epävarmuuden tunnetta (ka. 3,68). Heli Potinkaran (2017) sekä Opetus- ja kulttuuriministeriön (2017) mukaan yrittäjyyskasvatuksessa keskeistä on juuri epävarmuuksien, uusien tilanteiden ja riskienhallinnan oppimiseen johtavat käytänteet.

Taulukossa 12 esitetyt väittämät VAMK:n onnistumisesta yrittäjyyskasvatuksen eri osa-alueissa, tuli kaikkien neljän väittämän keskiarvoksi ka. 2,91. Huonoimman keskiarvon ka. 2,24 sai väittämä ”VAMK on onnistunut luomaan uutta yrittäjyyttä”. Tätä tukee myös väittämä, jossa opiskelijat arvioivat yrittäjyyden aloituksen lähitulevaisuudessaan epätodennäköiseksi. Uuden yrittäjyyden luominen on yksi Opetus- ja kulttuuriministeriön (2017) asettama määritelmä yrittäjyyskasvatuksen tavoitteista.

Empiiriselle tutkimusaineistolle toteutettujen korrelaatiotestien mukaan, vastaajan sukupuolella ei ollut korrelaatiota eri vastausten kanssa. On hienoa huomata, että VAMK on onnistunut tarjoamaan opetusta, jossa tilastollisesti merkittäviä sukupuolisia eroja yrittäjyyskasvatuksen kokemuksissa ei havaittu.

ANOVA-testin tuloksissa eri yrittäjyyskasvatuksen väittämien riippuvuudesta väitteen ”asenteeni yrittäjyyteen on muuttunut myönteisemmäksi...” kanssa, ainoa tilastollisesti merkittävä löytö oli väittämän ”VAMK on onnistunut vahvistamaan myönteisiä asenteita yrittäjyyteen” kanssa. Tämä voidaan ajatella kertovan siitä, että tutkimuksen tulokset ovat luotettavia, mitaavat oikeaa asiaa ja ovat selkeästi ja johdonmukaisesti esitetty.

Opiskelijoista enemmistö (60 %) oli sitä mieltä, että yrittäjyys- aiheisten opintojen määrää tulisi kasvattaa jatkossa. Tämä yhdistääkin hienosti Opetus- ja kulttuuriministeriön (2017) korkeakouluille asettamat tavoitteet yrittäjyyden edistämisestä ja kysynnän, jonka opiskelijat ovat ilmaisseet haluna oppia lisää yrittäjyyteen liittyvistä asiakokonaisuuksista.

6.1 Validiteetti ja reliabiliteetti

Tieteellistä tutkimusta tehdessä on tärkeää, että tiedon hankinta on kontrolloitua ja järjestelmällistä. Tutkimuksessa käytettävien mittareiden tulisi mitata niitä asioita, joita niiden on tarkoituskin mitata - tästä käytetään nimeä validiteetti. Reliabiliteetti taas mittaa ja arvioi tutkimus tulosten sattumanvaraisuutta. Validi tutkimus kuvaa tutkimusta, joka mittaa sitä, mitä oli tarkoitus, antaa keskimäärällisesti oikeita tuloksia, eikä se sisällä systemaattisia virheitä. (Tähtinen ym. 2020, 84; Vilka 2007, 150.)

Reliabiliteetilla tarkoitetaan tutkimuksen kykyä antaa toistettavissa olevia tuloksia eli niin sanottuja ei-sattumanvaraisia tuloksia. Tutkimuksen toistettavuus kuvaa tutkimuksen luotettavuutta ja tarkkuutta, jos toistetussa tutkimuksessa saadaan samanlainen lopputulos tutkijasta riippumatta. Luotettavien tutkimustulosten varmistamiseksi on oltava tarpeeksi suuri otos, joka on myös edustava suhteessa perusjoukkoon, ja aineiston keruun on oltava virheetöntä ja huolellista. Tutkimuksen validius ja reliabiliteetti määrittävät tutkimuksen kokonaisluotettavuuden. (Vilka 2005, 161, 2007, 149; Hirsjärvi ym. 2005, 161; Heikkilä 2014; Tähtinen ym. 2020, 84–85.)

Tutkimuksen validiteetista voidaan todeta, että ottaen huomioon tutkimuksessa tarkasti esitetyn tutkimusprosessin (kuviot 8), tutkimusmenetelmät, mittarit, analyysit ja otoksen perusteellisen analysoinnin – tutkimus on validi ja se mittasi sitä mitä oli tarkoitus. Tähän vaikuttaa myös se, että empiirisen aineiston tutkimuskysymykset oli huolella suunniteltu ja esitetty, otos oli edustava ja homogeeninen perusjoukkoon nähden ja, että tutkimuksen alussa esitettyihin tutkimuskysymyksiin saatiin vastaukset. Tutkimuksen validiutta voidaan myös mitata tilastollisesti merkittävien ja ei-kelvollisten vastausten keskinäisellä suhteella. American Association for Public Opinion Researchin (2016) mukaan, jos vastauksista yli 80 % on tilastollisesti merkittäviä, tutkimusta voidaan pitää validina. Tämän tutkimuksen tilastollisesti merkittävien vastausten osuus oli 87 % kaikista vastauksista. Tutkimuksen reliabiliteetista voidaan todeta, että tutkimus on toistettavissa ja samat tulokset on mahdollista saada samaa kyselylomaketta käyttämällä samalle otokselle. Kyselylomakkeessa esitetyt kysymykset olivat selkokiehset, helposti ymmärrettävät ja vastausvaihtoehdot oli selkeästi esitetty ja ohjeistettu.

Tarkasteltaessa tutkimuksen kokonaisluotettavuutta voidaan todeta, että tutkimuksessa mitattiin sitä, mitä piti, vastattiin tutkimuskysymyksiin ja oikeiden menetelmien valinnan tuottamat tutkimustulokset puoltavat tutkimuksen luotettavuutta. Tutkimus täyttää tieteelliselle tutkimukselle säädetyt kriteerit ja menetelmät ja tutkimustuloksia voidaan hyödyntää VAMK:n strategian ja vision määrittelyssä yrittäjyyden edistämiseksi tulevaisuudessa.

6.2 Toteutuksen ja metodien arviointi

Tämän tutkimuksen toteutuksessa on noudatettu hyvän tutkimusetiikan ja tieteellisten käytäntöjen periaatteita. Kyselylomakkeet toimitettiin vastaajille, niin, että heidän anonymiteettinsa säilyi. Survey-tutkimuksen vastaksien alkuperä saattaa olla selvitetävissä vastaajan laitteen lähettämän IP-osoitteen perusteella. Tämän asian välttämiseksi vastaajien IP-osoiteisiin johtavia tietoja sisältävät tiedostot poistettiin tutkimustulosten koonnin jälkeen.

Tutkimus päätettiin toteuttaa määrällisenä ja survey-kyselyllä, joka oli oikea päätös tutkimuksen tulosten yleistettävyyden kannalta. Myös perinteisestä sähköpostikyselystä poikkeava menetelmä empiirisen aineiston hankkimiseksi osoittautui oikeaksi ratkaisuksi. Vastausprosentti nousi 50,9 prosenttiin, joka on sähköpostikyselyjen vastausprosenttien keskiarvoja tutkittaessa erinomainen tulos. Tähtinen ym. (2020) mukaan otoksen edustavuus on sitä parempi, mitä enemmän se kuvastaa ominaisuuksiltaan perusjoukkoa. Tutkimuksessa onnistuttiin saamaan edustava otos, joka oli perusjoukon kanssa hyvinkin samansuuntainen.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA YHTEENVETO

Tutkimuksen tarkoituksena oli mitata opiskelijoiden tyytyväisyyttä korkeakoulututkinnoissa toteutunutta yrittäjyyskasvatusta kohtaan sekä yrittäjyys -aiheisten opintojen sisältöön ja määrään. Tutkimukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi asetettiin tutkimuskysymykset, jotka ohjasivat työn etenemistä. Teoreettisen viitekehyksen ja empiirisen aineiston vuoropuhelulla pyrittiin analysoimaan ja testaamaan tutkimustuloksia. Tuloksista kävi ilmi, että VAMK:n liiketalouden tutkinnon opiskelijat olivat kohtalaisen tyytyväisiä suurimpaan osaan yrittäjyyskasvatuksen eri osa-alueisiin. Opiskelijat olivat sitä mieltä, että VAMK on onnistunut vaikuttamaan myönteisesti heidän asennoitumiseensa yrittäjyyttä kohtaan. Yrittäjyyden lisäämisessä on kuitenkin vielä parannettavaa. Yrittäjyys -aiheisten opintojen sisällöstä oltiin tyytyväisiä yrittäjyyttä koskeviin asiakokonaisuuksiin, mutta yrittäjyyden käytännöllisiä tietoja ja taitoja koskevia sisältöjä oli liian vähän. Opiskelijoiden mielestä yrittäjyys -aiheisten opintojen määrää tulisi lisätä liiketalouden opetussuunnitelmaan tulevaisuudessa.

Tutkimuksen tulosten pohjalta voidaan suositella VAMK:lle yrittäjyys -aiheisten opintojen määrän kasvattamista liiketalouden tutkinnon opetussuunnitelmassa. Eritoten yrittäjyyden perusasioihin ja tietotaitoihin perustuvia kurssikokonaisuuksia. Voidaan myös suositella jatkossakin lisäämään opinnoissa työelämälähtöisyyttä esimerkiksi yritysysteistöiden ja vierailijoiden merkeissä. Tämä tukee innovatiivista ja luovaa oppimista osana yrittäjyyskasvatuksen pedagogisia käytänteitä.

Galindo-Martín ym. (2019) ja Heinonen & Poikkijoki (2006) mukaan yrittäjyys edistää innovatiivisuutta yhteiskunnassa ja sillä on vaikutus työllisyyteen sekä yhteiskunnan sosiaaliseen ja ekonomiseen struktuuriin. Näin ollen voidaan todeta, että Vaasan ammattikorkeakoulun on aiheellista jatkaa panostusta yrittäjyyskasvatuksen suhteen sekä ottaa tämän tutkimuksen tulokset huomioon sen strategian ja vision määrittelyssä yrittäjyyden edistämiseksi niin opiskelijoiden, toimintaympäristön kuin sidosryhmien suhteen.

Tämä tutkimus on tuottanut arvokasta ja laadukasta tietoa VAMK:lle sekä liiketalouden alalle. Opinnäytetyön tekeminen on ollut antoisa sekä opettavainen kokemus. Olen saanut perehtyä yrittäjyyskasvatukseen ja yrittäjyyteen, joista etenkin ensimmäisestä olen oppinut paljon uutta. Oli hienoa huomata aiheen ajankohtaisuus ja sen tuottaman tiedon tarpeellisuus Vaasan ammattikorkeakoululle. Vaikka tutkimuksessa vastausprosentti oli hyvällä tasolla, jäi silti hieman harmittamaan, ettei se noussut vielä suuremmaksi. Laadukas ja perusteellinen työ kyselylomakkeen tekemisessä kasvatti odotuksia vastaajien määrästä. Aikaresurssien puitteissa jouduttiin kuitenkin tyytymään saatuun vastaajamäärään ja etenemään tutkimuksen teossa. Parempien resurssien puitteissa olisi ollut hienoa tehdä aiheesta pitkäaikaistutkimus, jossa olisi mitattu opiskelijoiden tyytyväisyyttä heidän ensimmäisenä ja viimeisenä kouluvuotenaan. Näin olisi voitu saada vielä luotettavampi kuva koulun vaikutuksesta opiskelijoiden asenteisiin yrittäjyyttä kohtaan. Tällaisenaankin tämä opinnäytetyö saavutti sille annetut tavoitteet ja kriteerit.

7.1 Jatkotutkimusehdotukset ja loppusanat

Jatkotutkimukseksi aiheesta voisi tehdä laajemmassa mittakaavassa toteutettavan tutkimuksen, jossa mitattaisiin VAMK:n onnistumista yrittäjyyskasvatuksessa kaikkien opetettavien alojen suhteen. Yrittäjyys on tärkeä osa yhteiskunnan elinvoimaisuutta, eikä se rajoitu pelkästään liiketalouden alalle. Toisena ehdotuksena olisi tämän tutkimuksen teettäminen muiden ammattikorkeakoulujen liiketalouden tutkinnon opiskelijoille. Näin voitaisiin tehdä vertailevaa analysointia eri korkeakoulujen yrittäjyyskasvatuksen tilasta nykypäivänä.

Tällä kuluneella hallituskaudella (2019–2023) ei ole tehty uutta versiota vuoden 2017 opetusministeriön linjaukseen yrittäjyyskasvatuksen edistämisestä koulutuksessa. Lähtökohtaisesti voidaan pitää todennäköisenä, että seuraavan hallituskauden aikana yrittäjyyskasvatuksesta tullaan tekemään uusi linjaus ja työtä yrittäjyyskasvatuksen eteen jatketaan siitä, mihin se

pääministeri Juha Sipilän hallituksen aikana jäi. Tämän opinnäytetyön teoreettisen viitekehyksen ja empiirisen tutkimuksen valossa voidaan todeta, että yrittäjyyskasvatuksen tutkiminen ja vahvistaminen on ajankohtainen aihe tulevaisuudessakin. Tieteellisten tutkimusten tuottama tieto yrittäjyyden edistämiseksi yhteiskunnassa on ensiarvoisen tärkeää. Yrittäjyyskasvatuksen vaikutuksesta paremman yhteiskunnan rakentamiseksi tulisi suhtautua ennakkoluulottomasti ja innovatiivisesti. Tulen muistelemaan lämmöllä aikaani tämän tutkimuksen parissa ja oppimani asiat tulevat kulkemaan mukani pitkään. Kiitos Vaasan ammattikorkeakoulun väelle, opettajilleni, tukijoille ja tutkimukseen osallistuneille.

LÄHTEET

Altinay, L., Kromidha, E., Nurmagambetova, A., Alrawadieh, Z. & Madonoglu, G. K. 2021. A social cognition perspective on entrepreneurial personality traits and intentions to start a business: Does creativity matter? *Management Decision*. 60, 6, 1606-1625. Emerald Publishing Limited.

American Association for Public Opinion Research. 2016. Standard Definitions. Final Dispositions of Case Codes and Outcome Rates for Surveys. 9. painos. AAPOR. Viitattu 5.4.2023. <https://aapor.org/wp-content/uploads/2022/11/Standard-Definitions20169theditionfinal.pdf>

Ammattikorkeakoululaki. 14.11.2014/932. §4, §6. Viitattu 12.3.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>

Autio, E. & Rannikko, H. 2017. Digitalouden yrittäjyysdynamiikka ja Suomen kansainvälinen kilpailukyky. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja: 78. Helsinki. Pääministerin toimisto.

Auvinen, P., Hirvonen, K., Dal Maso, R., Kallberg, K. & Putkuri, P. 2007. Opetussuunnitelma ammattikorkeakoulussa. Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulun julkaisuja. B: Selosteita ja opetusmateriaalia, 9. 27–28. Viitattu 16.3.2023. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/127000/B9_Auvinen_verkkoversio_uudistettu%20painos.pdf?sequence=1

Bacigalupo, M., Yves Punie, P. K. & Van den Brande, G. 2016. Jrc science for policy report. *EntreComp: The Entrepreneurship Competence Framework*. Joint Research Centre. European Union. Viitattu 12.3.2023. <https://eige.europa.eu/resources/lfna27939enn.pdf>

Dewar, R. D. & Button, J. E. 1986. *Management Science*. The Adoption of Radical and Incremental Innovations: An Empirical Analysis. 32, 11, 1422–1433. USA. 1422.

Eklund, A., Lindholm, T. & Salminen, J. 2020. Taitava tiimivalmentaja – Miten saan tiimiflow'n virtaamaan? 8. Uudistettu painos. Vantaa. Grano Oy.

Flick, U. 2011. *Introducing Research Methodology*. London. SAGE Publications Ltd.

Galindo-Martín, M.-A., Méndez-Picazo, M.-T. & Castaño-Martínez, M.-S. 2019. The role of innovation and institutions in entrepreneurship and economic growth in two groups of countries. *International Journal of Entrepreneurial Behavior & Research*. 2020. Emerald Publishing Limited. 26, 3, 248–502.

Harisalo, R. 2006. Liberaali uudesta liberalismista. *Hallinnon tutkimus*. 25, 1, 47–56. Viitattu 6.3.2023. <https://journal.fi/hallinnontutkimus/issue/view/6905>

Heikkilä, T. 2004. *Tilastollinen tutkimus*. 5. uudistettu painos. Helsinki. Edita.

Heikkilä, T. 2014. *Tilastollinen tutkimus*. 9. uudistettu painos. Helsinki. Edita Publishing Oy.

Heinonen, J. 2001. Sisäinen yrittäjyys organisaation kehittämisen välineenä. *Aikuiskasvatus* 2/2001: Yrittäjyys, yrittäminen ja koulutus. Vol 21. Nro 2. 122–132. <https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/93352/52030>

Heiskanen, K., Kekäläinen, S., Lundén, A. & Vanhanen, R. 1998. *Elämäni Yritys*. Helsinki Tietosykli 1008.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. *Tutki ja kirjoita*. 11. uudistettu painos. Helsinki. Tammi.

Holopainen, M. & Pulkkinen, P. 2003. *Tilastolliset menetelmät*. 1.–2. painos. Vantaa. WSOY.

Härmälä, V., Lamminkoski, H., Salminen, V., Halme, K & Autio, E. 2017. Yrittäjyyden uudet suunnat. Selvitys hallituksen toimenpiteistä yrittäjyyden vahvistamiseksi. Valtioneuvoston kanslia. Viitattu 28.2.2023. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160399/75_Yrittajyysspaketti_Raportti_2017-11-16_.pdf

Kakkonen, M-L. 2008. Luovuus yrittäjyyskasvatuksen haasteena. *Näkökulmia tutkimukseen*. *Aikuiskasvatus*, 3, 212–218. Viitattu 14.3.2023. <https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/93830/52508>

Kakkonen, M-L. 2016. Ammattikorkeakoulun opettajuus muutoksessa. *Vaapaamuotoisia julkaisuja*. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Viitattu 20.2.2023. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/120548/URNISBN9789515885630.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Karjalainen, S. 2008. Korkeakoulujen ja tiedelaitosten ohjauksen uudistaminen. Opetusministeriö. Viitattu 22.2.2023. <http://docplayer.fi/7645361-Korkeakoulujen-ja-tiedelaitosten-ohjauksen-uudistaminen-ylijohtaja-sakari-karjalainen-5-12-2008.html>

Keskuskauppakamari. 2020. *Kauppakamarien liikennehankelistaus*. Pohjanmaan kauppakamari. Helsinki. Viitattu 15.3.2023. https://pohjoiskarjalankauppakamari.fi/files/Liikennehankelistaus%202020_1.pdf

Keskuskauppakamari. 2021. Suuri veroselvitys. Viitattu 20.2.2023. <https://kauppakamari.fi/wp-content/uploads/2021/06/Keskuskauppakamarin-Suuri-veroselvitys-2021.pdf>

Kettunen, I. 2020. Muotoiluoppiminen: korkeakoulujen yritysprojektien pedagogiikka. Muotoiluala muutoksessa. 198–208. Lahti. LAB-ammattikorkeakoulun julkaisusarja 13. Viitattu 8.3.2023. https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/355289/LAB_2020_13.pdf?sequence=5#page=100

Kirzner, Israel M. 1979. Perception, opportunity, and profit: studies in the theory of entrepreneurship. University of Chicago Press.

König, L.S. 2013. Increasing Competitiveness Of Universities by Developing Students' Entrepreneurial Behavior. In Challenges of Europe: International Conference Proceedings. Sveučiliste u Splitu, 209–222.

Kujala, J. 2007. Välittävä johtaminen: vuoropuhelua sidosryhmien kanssa. Electronic Journal of Business Ethics and Organization Studies. Business and Organization Ethics Network (BON). Viitattu 23.2.2023. http://ejbo.jyu.fi/articles/0801_2.html

Kuusela, H. & Ollikainen, R. 2005. Riskit ja riskienhallinta. Tampere. Tampereen Yliopistopaino Oy. Juvenes Print.

Kyrö, P. 1997. Yrittäjyyden muodot ja tehtävä ajan murroksessa. Jyväskylä. Jyväskylän yliopisto.

Kyrö, P. 1998. Yrittäjyyden tarinaa kertomassa. Juva. WSOY.

Kyrö, P. 2004. Tutkimusprosessi valintojen polkuna. Yrittäjyyskasvatuksen julkaisusarja. Saarijärven Offset Oy.

Kyrö, P. 2008. Riskinoton ja epävarmuudessa toimimisen valmiuksien oppimista tutkimassa. Aikuiskasvatus, 3, 172–185.

Lindahl Thomassen, M., Williams Middleton, K., Ramsgaard, M. B., Neergaard, H. & Warren L. 2019. Conceptualizing context in entrepreneurship education; a literature review. International Journal of Entrepreneurial behavior & Research. 26, 5, 863–886.

Locke, E. A & Latham, G. M. 2002. Building a practically useful theory of goal setting and task motivation: A 35-year odyssey. American Psychologist.

Lundell, S., Visuri, S. & Luukkonen, R. 2014. Hyvinvointibarometri 2014. Suomen Yrittäjät. Viitattu 1.3.2023. <https://www.yrittajat.fi/wp-content/uploads/2021/09/hyvinvointibarometri201420raportti-1.pdf>

Marikainen, M & Vaihekoski, M. 2015. Yritysrahoituksen perusteet. Sanoma Peo Oy. 10.

McClelland, D. 1987. Human motivation. Cambridge. Cambridge University Press.

Mikkola, S. & Tervonen, M. 2017. EPIC: nuoren yrittäjän käsikirja. Oulu. Luova Laboratorio.

Mononen-Batista Costa, S. 2022. Yrittäjyys tyhjänä merkitsijänä – tiedon ja subjektuuden tuotanto yrittäjyyskasvatuksessa. (Toim.) Pakkari, A., Gutorm, H., Ikävalko, E., Kurki, T., Pyykkönen, M. & Vaahtera, T. Kasvatustieteiden osasto. Kasvatustieteellinen tiedekunta. Helsingin yliopisto. Suomi. 15, 83, 94–97. Viitattu 8.3.2023. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/145488/Yritt_jyys_tyhj_n_merkitsij_n_.pdf?sequence=1

Naudé, W. 2008. Entrepreneurship in economic development. WIDER Research Paper. 2008/20. Helsinki. The United Nations University World Institute for Development Economics Research (UNU-WIDER). 4. Viitattu 2.3.2023. <https://www.econstor.eu/bitstream/10419/63572/1/560604459.pdf>

Nuori Yrittäjyys. 2023. Yrittäjyyskasvatus. Tavoitteet yrittäjyyskasvatuksen edistämiseksi hallituskaudella 2023–2027. Viitattu 7.3.2023. <https://nuoriyrittajyys.fi/yrittajyyskasvatus/tavoitteet-yrittajyyskasvatuksen-edistamiseksi-hallituskaudella-2023-2027/>

OECD Eurostat. 2018. Oslo Manual 2018. Guidelines for collecting, reporting and using data on innovation. Directorate for Science, Technology and Innovation. Viitattu 17.3.2023. <https://www.oecd.org/sti/inno/oslo-manual-2018-info.pdf>

OKM. 2019. Korkeakoulujen uusi rahoitusmalli. Tiedote. Viitattu 21.3.2023. <https://okm.fi/-/korkeakouluille-uusi-rahoitusmalli>

OKM. 2023. Vastualueet. Korkeakoulutus ja tiede. Korkeakoulut ja tiedelaitokset. Ammattikorkeakoulut. Viitattu 15.3.2023. <https://okm.fi/ammattikorkeakoulut>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2017. Yrittäjyyslinjaukset koulutukseen. Viitattu 10.3.2023. <https://okm.fi/documents/1410845/4363643/yrittajyyslinjaukset-koulutukseen-okm-2017.pdf/dd81b6e7-888e-45e4-8c08-40d0d5a5277e>

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2023. Hankkeet ja säädösvalmistelu. Viitattu 13.3.2023. <https://okm.fi/hankkeet>

Opetushallitus. 2023. Koulutus ja tutkinnot. Ammattikorkeakoulut ja yliopistot. Viitattu 16.3.2023. <https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/ammattikorkeakoulut-ja-yliopistot>

Opetusministeriö. 2007. Koulutus ja tutkimus 2007–2012. Kehittämissuunnitelma. Viitattu 1.3.2023. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/79100/opm09.pdf?sequence=1>

Opetusministeriö. 2009. Korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistäminen. Opetusministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön korkeakoulupohjaisen yrittäjyyden edistämisen yhteistyöryhmän muistio. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:10.

OPM. 2009. Yrittäjyyskasvatuksen suuntaviivat. Opetusministeriön julkaisuja 2009:7. Yliopistopaino.

Paajanen, P. 2001. Yrittäjyyskasvattaja. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä. Jyväskylän yliopiston kirjapaino.

Paños-Castro, J. & Arruti, A. 2020. Innovation and entrepreneurship in education, irreconcilable differences? A first approach through Spanish expert judgment. *International Journal of Innovation*. 2021. 13, 3, 299–313. Emerald Publishing Limited.

Pedanet. 2023. Kankaanpään Yhteislyseo. Opetussuunnitelma 2016. Opimistavoitteet ja opetuksen keskeiset sisällöt. 5.28 Yrittäjyyskasvatus. Viitattu 14.3.2023. <https://peda.net/kankaanpää/ky/lop222/5ojoks/5y3>

Peltonen, K., Niiranen, S., Ikäheimonen, T. & Oikkonen, E. 2021. Katsaus suomalaisen yrittäjyyskasvatustutkimuksen nykytilaan ja tulevaisuuden suuntiin. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*. 23, 1, 4–26. Viitattu 10.3.2023. <https://journal.fi/akakk/article/view/107441/62831>

Pesonen, E. 2013. Opas yrittäjyyteen 2013. Verkkosivu https://docplayer.fi/15962015-Opas-yrittajyyteen-2013.html#show_full_text

Pesonen, M. 2014. Sijoituspokkari säästäjästä sijoittajaksi. 2. painos. Docendo.

Pihkala, J. 2008. Näkökulmia yrittäjyysintentioihin. *Aikuiskasvatus*. Viitattu https://triton.fi/finna.fi/vamk/PrimoRecord/pci.cdi_crossref_primary_10_33336_aik_93829

Pihkala, T., Ruskovaara, E., Seikkula-Leino, J. & Pihkala, J. 2011. Yrittäjyyskasvatus monikerroksisena ilmiönä. Kohti yrittäjyyskasvatuksen ohjausjärjestelmää. Yrittäjämäinen oppiminen. Tavoitteita, toimintaa ja tuloksia. Turun yliopisto.

Pihlaja, M. & Rehn, A. 2011. Osaamisen jäljillä. Juonneopetuksen suunnittelusta käytännön toteutukseen. Yrittäjyysvalmiudet keskiössä. Vaasan ammattikorkeakoulu. Korsholms Tryckeri Ab.

Pinchot, G. 1985. Intrapreneuring: Why You Don't Have to Leave the Corporation to Become an Entrepreneur. New York. Harper & Row Publisher.

Pohjoismaiden ministerineuvosto. 2016. Kuinka unelmat toteutuvat. Yrittäjyyskasvatuksen osaamistavoitteet ja didaktiset periaatteet Pohjoismaissa. Viitattu 14.3.2023. <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:909116/FULLTEXT01.pdf>

Potinkara, H. 2017. Uskalla innostua. Opettajan opas yrittäjyysosaamiseen. Haaga-Helia Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Suomen Yrittäjät ry. Viitattu 14.3.2023. https://www.yrittajat.fi/wp-content/uploads/2017/09/sy_opettajan_opas_yrittajyysosaamiseen.pdf

PRH. 2023. Yritysten lukumäärät kaupparekisterissä. Viitattu 20.2.2023. <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/yritystenlkm/lkm.html>

Pyykkö, M. 2011. Minustako yrittäjä? Helsinki. WSOYpro 2011.

Pyykkönen, M. 2014. Ylistetty yrittäjyys. Jyväskylä. SOPhi. Viitattu 20.3.2023. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/44517/Y_Y_fi_nal.pdf?sequence=5&isAllowed=y

Raatikainen, L. 2012. Liikeideasta liikkeelle. Helsinki. Edita Publishing Oy.

Ristimäki, K. 2004. Yrittäjyyskasvatus. Kotka. Oy Kotkan Kirjapaino Ab. 29–30.

Ristimäki, K., Luoto, S. & Melin, K. 2008. Yrittäjyyden edistäminen korkeakoulujen tehtävänä. Vaasa. Viitattu 6.3.2023. <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122516/978-952-5784-02-2.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Rotter, J. 1966. Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcements. Psychological Monographs. 80, 609.

Salmijärvi, T., Siklander, P., Vuopala, E. & Impiö, N. 2021. Yrittäjyyden edistäminen korkeakouluissa – yrittäjyyslinjausten sekä korkeakoulujen tarkastelua. Ammattikasvatuksen aikakauskirja. 23, 1, 59–77. Viitattu 10.3.2023. <https://journal.fi/akakk/article/view/107455/63094>

Saunders, M., N., K., Lewis, P. & Thornhill, A. 2019. Research methods for business students. 8. painos. Harlow, United Kingdom. Pearson Education Limited.

Scott, J., Penaluda, A. & Thompson, J. L. 2015. A critical perspective on learning outcomes and the effectiveness of experiential approaches in entrepreneurship education. Do we innovate or implement? *Education + Training*. 2016. 58, 1, 82-93. Emerald Group Publishing Limited.

Siivonen, P. T., Komulainen, K., Kasanen, K. & Kupiainen, P. 2021. Aged and gendered master narratives on entrepreneurship on Finnish higher education. *International Journal of Gender and Entrepreneurship*. 14, 1, 26–43. Emerald Publishing Limited.

Sikkilä, A., Klemola, K. & Mäntykangas, U. 2022. Yrittäjäkasvatuksen strategian uudistaminen käynnistynyt. *Oamk Journal* 82/2022. Viitattu 8.3.2023. <https://oamk.fi/oamkjournal/2022/yrittajyykskasvatuksen-strategian-uudistaminen-kaynnistynyt/>

Smith, A. 1776. *The Wealth of Nations* (alkuperäisteos). Käännös. *Kaupanpää, J.* 2015. *Kansojen varallisuus*. Helsinki. WSOY.

Suomi.fi. 2023. Yritystoiminnan suunnittelu. Viitattu 22.2.2023. <https://www.suomi.fi/yritykselle/yrityksen-perustaminen/yritystoiminnan-suunnittelu>

TAT Nuorten tulevaisuusraportti. 2022. Taloustutkimus. Viitattu 7.3.2023. https://tat.fi/wp-content/uploads/2022/05/TAT_Nuorten-tulevaisuusraportti_2022.pdf

TAT Talous ja nuoret. 2023. Tulevaisuusraportti 2022. Viitattu 7.3.2023. <https://tat.fi/tulevaisuusraportti/>

Tilastokeskus. 2023. Käsitteet. Yritys. Viitattu 22.2.2023. <https://www.stat.fi/meta/kas/yritys.html>

Toom, A., Heide, T., Jäppinen, V., Karjalainen, A., Mäki, K., Huusko, M., Nurkka, N. & Karvonen, A. 2022. Korkeakoulupedagogiikan tila ja uudistaminen – arviointi. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. 23. Viitattu 8.3.2023. <https://karvi.fi/wp-content/uploads/2022/06/Korkeakoulupedagogiikan-ja-uudistaminen-arvioinnin-hankesuunnitelma.pdf>

Tradenomien jäsentutkimus. 2022. Tradenomit. Viitattu 15.3.2023. https://www.tradenomi.fi/site/assets/files/1197/10-2-2023_tradenomit_jasentutkimus.pdf

Tradenomit. 2023. Työelämä ja osaaminen. Tradenomien palkkaus. Viitattu 15.3.2023. <https://www.tradenomi.fi/tyoelama-ja-osaaminen/tradenomien-palkkaus/>

Tynjälä, P., Rautopuro, J., Aittola, H., Jääskelä, P., Markkanen, I., Virolainen, M. & Virtanen, A. 2021. Tutkinto takana: yliopistojen kandipalautekyselyn sekä maisterien ja tohtorien uraseurantakyselyjen 2018, 2019 ja

2020 tulokset. Jyväskylän yliopisto. Koulutustutkimuslaitos. Viitattu 8.3.2023. <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/78209>

Työ- ja elinkeinoministeriö. 2009. Vastuullinen yrittäjyys pk-yrityksissä. Käytännön esimerkkejä. Helsinki. Työ- ja elinkeinoministeriö.

Tähtinen, J., Laakkonen, E. & Broberg, M. 2020. Tilastollisen aineiston käsittelyn ja tulkinnan perusteita. Turun yliopiston kasvatustieteiden tiedekunnan julkaisusarja. C, 22. 2. uudistettu painos. Turku. Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos.

United Nations Economic Commission For Europe. 2012. Fostering Innovative Entrepreneurship. Challenges and Policy Options. New York and Geneva. United Nations. 3. Viitattu 3.3.2023. <https://www.un-ilibrary.org/content/books/9789210553070/read>

Valtioneuvoston kanslia. 2015. Ratkaisujen Suomi. Pääministeri Juha Sipilän hallituksen strateginen ohjelma. Hallituksen julkaisusarja. 10/2015. Edita Prima. Viitattu 7.3.2023. https://vnk.fi/documents/10616/1095776/Ratkaisujen+Suomi_FI.pdf/5f59e1a3-bfe8-47cb-a42f-6e18ee6a53a7/Ratkaisujen+Suomi_FI.pdf?version=1.0&t=1435215170000

VAMK OPS 2023. Liiketalouden ammattikorkeakoulututkinto. Liiketalouden koulutus (LT) (Suomi). 2020 (Päiväopetus, 1.8.2022, 210 op). Viitattu 16.3.2023. <https://ops.vamk.fi/fi/LT/2020/>

VAMK. 2023. Hakijalle. Koulutusalat. Liiketalouden ala. Viitattu 16.3.2023. <https://www.vamk.fi/hakijalle/koulutusalat/liiketalouden-ala>

van den Ven, A. 1993. The Development of an Infrastructure for Entrepreneurship. Journal of Business Venturing. 8, 3, 211–230.

Viitala, R & Jylhä, E. 2013. Liiketoimintaosaaminen. Menestyvän yritystoiminnan perusta. Helsinki. Edita Publishing Oy.

Vilkka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki. Tammi.

Vilkka, H. 2007. Tutki ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet.

Vilkka, H. 2014. Tutkimusmetodeja ammatilliselle kentälle. Viitattu 24.3.2023. <http://hanna.vilkka.fi/wp-content/uploads/2014/02/Tutki-ja-kehita.pdf>

Vipunen. 2023. Opetushallinnon tilastopalvelu. Ammattikorkeakoulujen opiskelijat 2022. Viitattu 28.3.2023. <https://vipunen.fi/fi-fi>

Yle. 2023. Vaasan yliopisto oli pitkään Suomessa ja maailmalla pieni sekä näkymätön - nyt uusi rehtori toivoo yliopistosta maailmanpelastajaa. Viitattu 20.2.2023. <https://yle.fi/a/74-20011104>

Yliopistolaki. 24.7.2009/558. §2. Viitattu 12.3.2023. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090558>

Yrittäjät. 2023 a. Tietopankki. Yrittäjäksi ryhtyminen. Viitattu 20.2.2023. <https://www.yrittajat.fi/tietopankki/yrittajaksi-ryhtyminen/>

Yrittäjät. 2023 b. Yrittäjä järjestö. Yrittäjyys Suomessa. Viitattu 20.2.2023. <https://www.yrittajat.fi/yrittajajarjesto/tietoa-yrittajista/yrittajyys-suomessa/>

LIITTEET

LIITE 1

Opiskelijoiden tyytyväisyys yrittäjyyskasvatusta kohtaan liiketalouden korkeakoulututkinnossa. CASE: VAMK

Tämän kysely on osa opinnäytetyötä, jonka tarkoitus on tutkia ja mitata opiskelijoiden tyytyväisyyttä yrittäjyys -aiheisia opintoja ja yrittäjyyskasvatusta kohtaan Vaasan ammattikorkeakoulussa. Toimeksiantajana toimii VAMK.

Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa VAMK:lle hyödyllistä informaatiota opintokokonaisuuksien suunnitteluun, sekä VAMK:n strategian ja vision määrittelyyn yrittäjyyden edistämisestä.

Tässä tutkimuksessa otetaan huomioon vain liiketalouden tradenomitutkinnon opetussuunnitelmaan sisällytetyt opinnot. Vapaavalintaisia yrittäjyys-opintoja ja/tai muita VAMK:n järjestämiä tapahtumia ja tilaisuuksia yrittäjyydestä ei huomioida.

Tutkimukseen valittu otos koostuu neljästä 3. vuoden liiketalouden tradenomitutkinnon opetusryhmästä (Oikeushallinto, Taloushallinto, Kansainvälinen kauppa ja Markkinointi). Vastauksia käsitellään luottamuksellisesti. Tutkimukseen osallistuvat vastaajat pidetään anonyymeinä eikä vastaajilta kerätä tunnistettavia henkilötietoja.

Arvioitu vastausaika on 3 - 6 minuuttia.

Kiitos vastaamisesta!

Leo Aurell

HUOM! Jos teet kyselyn puhelimella, tee se **vaakatasossa**.

LIITE 2

1. Ikä: *

- 20-22 v.
- 23-25 v.
- 26-28 v.
- 29 v. tai vanhempi

2. Sukupuoli: *

- Mies
- Nainen
- Muu

3. Opiskeluryhmä: *

- LT2020-30
- LT2020-3T
- LT2020-3K
- LT2020-3M

4. Onko lähipiirissäsi yrittäjiä? (välitön lähipiiri: perhe, läheiset sukulaiset, ystävät) *

- Kyllä
- Ei
- En osaa sanoa

5. Toimitko itse tällä hetkellä yrittäjänä? *

- Kyllä
- En

LIITE 4

9.(4) Olen tyytyväinen yrittäjyys -aiheisten opintojen **sisältöön** tutkinnossani. *

1   2   3   4   5
täysin eri mieltä   täysin samaa mieltä

10.(5) Olen tyytyväinen yrittäjyys -aiheisten opintojen **määrään** tutkinnossani. *

1   2   3   4   5
täysin eri mieltä   täysin samaa mieltä

11.(6) Olen saanut opintojeni aikana tarvittavat tiedot ja taidot yrityksen perustamista varten. *

1   2   3   4   5
täysin eri mieltä   täysin samaa mieltä

12.(7) Ymmärrän mitä "yrittäjyys" ja "sisäinen yrittäjyys" -käsitteinä tarkoittavat. *

1   2   3   4   5
täysin eri mieltä   täysin samaa mieltä

LIITE 6

17.(12) Arvioi kuinka todennäköistä on, että aloitat tekemään töitä yrittäjänä seuraavan 5 vuoden aikana valmistumisestasi? *

- hyvin todennäköistä
- todennäköistä
- en osaa sanoa
- epätodennäköistä
- hyvin epätodennäköistä

18.-22.(13-16) Arvioi kuinka hyvin VAMK on mielestäsi suoriutunut seuraavissa väittämissä: *

Anna vastauksesi arvosana-asteikolla (välttävä) 1 - 5 (erinomainen)
Valitse vaihtoehto "0" jos et osaa tai et halua vastata kysymykseen.

"VAMK on onnistunut..."

	0 = En osaa sanoa	1	2	3	4	5
...vahvistamaan myönteisiä asenteita yrittäjyyteen."	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...vahvistamaan yrittäjämäistä käytöstä ja toimintaa."	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...kehittämään yrittäjyys tietoja, taitoja ja oman osaamisen tunnistusta."	☐	☐	☐	☐	☐	☐
...luomaan uutta yrittäjyyttä."	☐	☐	☐	☐	☐	☐

23.(17) Tulisiko VAMK:n muuttaa yrittäjä -aiheisten opintojen määrää liiketalouden tutkinnon opetussuunnitelmassa? *

- Määrää tulisi kasvattaa.
- Määrää tulisi laskea.
- En osaa sanoa